

Goedkeuring van verschillende artt. van het handels- en scheepvaartverdrag, op 27 Oct. 1857 tusschen Nederland en België gesloten.
(Memorie van Beantwoording; Nota van Wijzigingen.)

het oog op eigene belangen, wordt zoodanige verbindtenis zeer afgekeurd. De Regering gelooft niet, dat die afkeuring verdiend is.

De uitdrukking »manufacturen» is de gewone uitdrukking van het tarief, tot nog toe algemeen gebruikelijk. De vertaling *coutils* door *beddetijk* is eene verschrijving, zoo als ook kan blijken uit het op nieuw ingediende ontwerp van tariefsherziening, waar alleen van *tijk* gesproken wordt. De *tijk* is vroeger steeds afzonderlijk belast en uitgezonderd geweest, met het oog op de hier te lande bestaande betrokken nijverheid, en er was geene reden om daarvan thans af te wijken en bij dit verdrag daaromtrent verder te gaan dan vroeger.

§ 7. Wel is waar zegt men de verkregen vermindering op den visch niet te kunnen afkeuren, maar men acht ze evenwel van niet veel beteekenis. De vermindering door de Regering bedongen bedraagt voor de verschillende vischsoorten nog 40 % 22 % en 20 % van de regten bij het tractaat van 1851 verkregen: zonder veel beteekenis zal zoodanige vermindering niet genoemd mogen worden; vooral niet wanneer men er op let, dat de verminderde regten zijn toegestaan zonder beperking van de hoeveelheid van den in te voeren visch en van het getal kantoren waarlangs die invoer plaats kan hebben, zoo als dit bij art 19 van het verdrag van 1851 was geschied; en dat deze vermindering van regten groote waarde heeft, ook thans nog nadat de spoorweg tusschen Nederland en Duitschland is tot stand gekomen, kan blijken uit het nevensgaande staattie (bijlage H) nopens den uitvoer van visch naar België, aanduidende welke belangrijke hoeveelheden nog steeds naar België worden uitgevoerd.

In de Kamers der Staten-Generaal en nog onlangs bij de behandeling van de laatste wijzigingen van de regten op den visch is de wensch telkens kenbaar gemaakt, dat door tusschenkomst van de Nederlandsche diplomatie andere Staten tot vermindering van regten op den Nederlandschen visch wierden gebracht. Nu in dit verdrag eene belangrijke vermindering is bedongen, had de Regering mogen verwachten dat dit beding meer op prijs zou zijn gesteld. Zeker ware het nog wenschelijker geweest, den visch in België op den invoer van regten geheel vrijgesteld te zien, maar het is ongetwijfeld veel gemakkelijker te zeggen wat verkregen moest worden, dan te verkrijgen; voorts meent de Regering dat als zeer verblijvend mag worden aangemerkt, dat ook in dit opzicht het belang der Belgische consumenten door hunne regering, ofschoon niet volkomen, toch beter dan vroeger begrepen wordt, waardoor tevens de belangen der Nederlandsche visscherij zullen bevorderd worden. Uit bijlage I zal men het Belgische tarief leeren kennen zoo als het op 1°. Januarij 1858 op den visch bestaat. Voor de Nederlandsche vischsoorten blijven evenwel voorloopig de regten van het tractaat van 1851 op den fijnen en groven verschen zeevisch en op den zouten visch in stand. Deze regten staan in de tweede plaats in de bijlage opgenomen, en in de derde plaats bevat de bijlage het tarief op den visch zoo als de Belgische regering het onlangs aan de wetgevende magt heeft voorgedragen. Voor haring, en gezouten, gerookten of gedroogden ansjovis, waarvoor in 1851 verminderde regten van fr. 6 de 150 kil., fr. 5 de 1000 stuks en fr. 4 de 100 kil. waren toegestaan, zijn de regten van het tarief algemeen teruggebracht op 1 franc de 100 kil. voor allen haring en worden dit eveneens door de voorgedragen wet op den ansjovis. Verdere vermindering op deze zeer matige regten was niet te verkrijgen. De oesters zullen dezelfde gunsten genieten door België bij de conventie van 22 Maart 1852 aan Engeland toegekend, daarin, bestaande, dat oesters voor de putten 1 per cent en andere oesters 12 per cent der waarde betalen, onverminderd hetgeen bij art. 16 van het reglement betreffende de uitoefening van het regt der visscherij en van den vischhandel van 20 Mei 1843 (*Staatsblad* n°. 45), is bepaald voor Zeeuwsche oesters.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
GEVERS VAN ENDEGEEST.

De Minister van Finantien,
VROLIK.

De Minister van Kolonien,
P. MIJER.

[LXIII. 10.]

BIJLAGE A.

Les plénipotentiaires de LL. MM. le Roi des Pays-Bas et le Roi des Belges, ayant reconnu la nécessité de proroger de nouveau le terme fixé pour l'échange des ratifications du traité de

commerce et de navigation, conclu le 27 Octobre 1857 entre les Pays-Bas et la Belgique, sont convenus de ce qui suit:

L'échange des ratifications du traité du 27 Octobre 1857 aura lieu le 30 Mars 1858, ou plustôt, si faire se peut.

Le traité sera mis à exécution le dixième jour après l'échange des ratifications.

Fait à Bruxelles en double original, le 9 Janvier 1858.

(Get.) L. GERICKE.

(Get.) DE VRIERE.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal van het Departement
van Buitenlandsche Zaken,

C. LE CLERCQ, l. S.

[LXIII. 11—19.] Bijlagen.

[LXIII. 20.]

NOTA VAN WIJZIGINGEN in het Ontwerp van Wet tot goedkeuring van verschillende artikelen van het handels- en scheepvaartverdrag, op den 27sten October 1857 tusschen Nederland en België te Brussel gesloten. [Zie dit Wetsontwerp op blad. 377 en volg. dezer Bijlagen.]

De tweede alinea van art. 15, onder het eenig artikel van het wets-ontwerp opgenomen, aanvangende met de woorden: *Les Deux Gouvernements*, en eindigende met de woorden: *chemin de fer*, vervalt.

In plaats van het woord: *beddetijk*, voorkomende sub B van § 6 der vertaling van het Protocol, moet gelezen worden het woord: »*tijk*.»

[XIII. 6.]

VOORLOOPIG VERSLAG der Commissie van Rapporteurs voor het Ontwerp van Wet tot afschaffing der slavernij in West-Indie.

De overweging in de afdeelingen der Kamer van de drie ontwerpen van wet betreffende de afschaffing der slavernij in de kolonie Suriname, op de eilanden Curaçao, Bonaire, Aruba, St. Eustatius en Saba, alsmede in het Nederlandsche gedeelte van St. Martin, aan welke overweging door omstreeks veertig leden is deel genomen, heeft de volgende uitkomsten opgeleverd.

Over het hoofdkenbeeld, waarvan bij deze regeringsvoordragen is uitgegaan, bestond geen verschil van gevoelen en kon er geen heerschen. De afschaffing der slavernij, men zeide het der Regering na, is een der strenge eischen van onzen tijd. Zij werd te regt bij eene vroegere gelegenheid een pligt genoemd, door de godsdienst, de menschelijkheid en eene verlichte staatkunde opgelegd. Heeft de wetgever reeds het tijdstip bepaald waarop in Azie, overal waar het Nederlandsche gezag zich doet gelden, geen slaven meer zullen bestaan, nog krachtiger drangredenen nopen om het mogelijke te doen opdat ook in onze West-Indische kolonien de slavernij voor goed een einde neme. Na het tot stand brengen van dien maatregel zal nog steeds in de Nederlandsche bezittingen ter Kuste van Guinea de slavernij moeten worden geduld. Al moest men, zijns ondanks, ook met het oog op de belangwekkende ophelderingen te dezer zake door de Staatscommissie gegeven, die het vraagstuk van de opheffing der slavernij heeft onderzocht, in die uitzondering berusten, konden daarom eenige leden nog niet toegeven, dat onze Regering *onbevoegd* zou zijn, zich ook op de bedoelde kuststreeks met de afschaffing der slavernij in te laten. Het moge waar zijn, dat Nederland daar nergens gezegd kan worden in het bezit van het oppergezag te zijn: een beschermheerschap wordt er ongetwijfeld van onzentwege uitgeoefend. Waar de Nederlandsche vlag waait, kan de bevoegdheid om eenen wederregtelijken toestand te doen ophouden, niet aan de Nederlandsche Regering worden betwist. Alleen de overtuiging, dat met den besten wil het doel toch onbereikbaar zou zijn, is hier beslissend: tot het onmogelijke is ook eene Regering niet gehouden.

Indien alzoo met opzicht tot de afschaffing zelve der slavernij in

Afschaffing der slavernij in West-Indië.
(Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.)

onze West-Indische kolonien eenstemmigheid heerschte, erkende men tevens gaarne, dat de vraag, op welke wijze die maatregel moet worden tot stand gebracht en welke voorzorgen daarbij verdienen te worden genomen, hoogst moeilijk te beantwoorden is. Vierderlei veelzins strijdige belangen behooren bij de daaromtrent te nemen beslissing in het oog gehouden en zooveel mogelijk overgebracht te worden: het belang der vrij te maken slaven, dat der tegenwoordige eigenaars, dat der Nederlandsche schatkist en het belang van het behoud eener kolonie als Suriname, die bij geheel dit vraagstuk meer bijzonder in aanmerking komt. Geen emancipatieplan is denkbaar, waarbij niet een dier belangen schade lijdt en in meerdere of mindere mate aan het andere wordt opgeofferd. De vrijmaking der slaven behoort bij elk plan van dien aard op den voorgrond te staan; maar toch zou het een treurig gevolg van den maatregel zijn, dat daardoor Suriname als landbouwende kolonie voor Nederland verloren ging. Dat dit gevaar, zoo daartegen geene afdoende voorzorgen genomen worden, niet denkbeeldig is, laat zich uit het gebeurde in vreemde kolonien, waar de emancipatie tot stand werd gebracht, afleiden, en wordt thans vooral ook door het voorbeeld van Fransch Guyana bewezen. Nog zeer onlangs beweerde een schrijver, die anders over de uitkomsten der emancipatie in de Fransche kolonien geen ongunstig oordeel velt, dat de 12,000 negers, die in Fransch Guyana veldarbeid plagten te verrigten, na het verkrijgen hunner vrijheid zich over de schier onbegrensde uitgestrektheid van dat land geheel verstrooid hebben en daarin als versmolten zijn; zoodat, indien het moederland voortaan vruchten van deze bezitting trekken wil, de kolonisatie daarvan weder van meet af moet beginnen (*). De immigratie van vreemde arbeiders is, blijkens de elders verkregen ondervinding, het krachtigst hulpmiddel tot het te keer gaan van zulk eene uitkomst van de opheffing der slavernij. Nu reeds gevoelt men in Suriname — de Regering zelve erkent dit — dringende behoefte aan arbeidende handen, ook opdat de landbouw in die kolonie de uitbreiding verkrijge, voor welke hij in dat uitgestrekte land zoo bijzonder vatbaar is. Na de emancipatie zal, zelfs indien deze boven verwachting gelukt, die behoefte dubbel groot worden. Om die reden werd het door verscheidene leden als een eerste bezwaar tegen de thans behandelde voordragten, inzonderheid het wets-ontwerp lit. A, beschouwd, dat daarbij volstrekt geene sprake is van het overbrengen van vrije arbeiders van elders, die, voor zoover men er niet in slaagt al de vrijgemaakte negers aan het werk te houden, de daardoor veroorzaakte leemte kunnen aanvullen. Wel vindt men op bladz. 11 der Memorie van Toelichting eene verzekering der Regering, dat zij, zonder zelve de zorg voor de bedoelde immigratie op zich te nemen, deze zooveel mogelijk aanmoedigen en bevorderen zal; doch die verzekering staat daar buiten eenig verband met de regeringsvoorstellen. Bij die voorstellen wordt de vermeerdering der landbouwende bevolking door middel van landverhuizing of overbrenging van arbeiders uit andere gewesten zelfs niet ondersteld.

Door sommige leden werd een tweede punt ter sprake gebracht, hetwelk weder, even als de meeste der volgende bedenkingen, meer bijzonder tot Suriname betrekking heeft. De Staatscommissie had een plan van slaven-emancipatie voor die kolonie voorgedragen, hetwelk, wat daartegen ook uit onderscheidene oogpunten aan te voeren zij, een zorgvuldig bewerkt, afgerond geheel vormde. De Regering heeft sommige hoofdenkbeelden van dat plan overgenomen, andere geheel of gedeeltelijk ter zijde gesteld. Terwijl de Staatscommissie al de Surinaamsche plantages onteigenen en al de daarop aanwezige negers in gemeenten vereenigen wilde, om zich daar met de teelt van suikerriet bezig te houden, zal volgens het regeringsontwerp de onteigening der gronden achterwege blijven en de vereeniging in gemeenten zich beperken tot de negers, die geene vrijwillige overeenkomst tot het verrigten van arbeid op de bestaande plantages sluiten. Naar het schijnt heeft de Regering, bij het gedeeltelijk verwerpen van het plan der Staatscommissie, zich ook laten leiden door het gevoelen van de gouverneur van Suriname, die het voor onuitvoerbaar verklaard en op zijne beurt denkbeelden wegens eene trapsgewijze vrijverklaring der slaven ontwikkeld heeft. Hoewel de meeste leden het geenszins afkeuren, dat die denkbeelden niet gevolgd zijn, in zoover zij de onmiskenbare strekking hadden om de vrijmaking der slaven naar een verwijderd tijdstip te verschuiven, waren er toch, die daarin veel goeds meenden te zien, en daarom de vraag deden, waarom de gouverneur niet is aangezocht om de door hem geleverde schets uit te werken. Inzonderheid echter werd het door velen betreurd, dat de gouverneur niet in de gelegenheid is gesteld om zijne zienswijze wegens het door de Regering ontworpen plan te doen kennen, of dat, voor zoover zulks wel het geval

is geweest, die zienswijze niet aan de Volksvertegenwoordiging is medegedeeld. Al mogt hij de regeringsvoorstellen niet beamen, zou het toch voor de waardering dier voorstellen, voor de gerustheid van hen, die daaraan hun zegel wilden hechten, van belang zijn de zekerheid te bezitten, dat een bevoegd beoordeelaar als hij ze, in tegenstelling van het plan der Staatscommissie, wèl uitvoerbaar keurt. Evenzoo wenscht men te weten, of de Amsterdamsche commissie van Surinaamsche plantage-eigenaren over het regeringsplan is geraadpleegd; zoo ja, hoe zij daarover denkt. Men doelt daarbij niet op het vraagstuk wegens het bedrag der schadevergoeding, waaromtrent van die zijde ligt overdrevene eischen te wachten waren, maar wel op andere onderdeelen van het plan, zoo als bijv. de oprigting van kolossale suikerfabrieken in de te vestigen negergemeenten, waarvan bij art. 34 van het ontwerp lit. A sprake is.

Toen men na het maken van deze voorafgaande opmerkingen tot het wikken en wegen van het emancipatieplan der Regering overging, toonde men zich over 'talgemeen zeer weinig daarmede ingenomen. In 't oog van sommige leden schenen de daartegen bestaande bezwaren zóó groot en onoverkomelijk, dat zij verklaarden nog liever den tegenwoordigen toestand eenigen tijd te zien voortduren, dan mede te werken tot maatregelen, die den Staat op groote en voortdurende offers zouden te staan komen, zonder dat daardoor het gewenschte doel wierd bereikt. Andere leden daarentegen gaven te kennen, dat, ofschoon ook hun de gedane voorstellen in menig opzigt niet toelachten, zij niet licht zouden medewerken tot het doen mislukken der tegenwoordige poging ter uitwissching van de smet der slavernij, die op onze West-Indische kolonien en daardoor op Nederland zelf kleeft. Zoo ooit, zeiden zij, komt hier opoffering van eigen inzicht voor het bereiken van een groot doel te pas. Eenstemmigheid is toch in eene zaak als deze, waarover, blijkens de talrijke emancipatieplannen van vroegeren en lateren tijd, onder de deskundigen zelfs zoo veel verschil van gevoelen heerscht, niet te verkrijgen. Ware slechts genoegzame zekerheid te verwerven, dat de verwachtingen, die de Regering van haar ontwerp koestert, niet geheel zullen worden te leur gesteld, deze leden zouden menige bedenking, waaraan zij anders gewigt moesten hechten, ter zijde stellen.

Het bij deze wisseling van denkbeelden over de regeringsvoorstellen in haar geheel verhandelde, laat zich tot de volgende zes hoofdpunten terugbrengen.

- I. Is de Staat verplicht, de eigenaren der slaven voor het verlies of gemis, door de opheffing der slavernij te lijden, schadeloos te stellen?
- II. Zullen de vrij te maken slaven de kosten hunner vrijmaking geheel of gedeeltelijk aan den Staat moeten terugbetalen?
- III. Zal de vrijmaking op eens plaats hebben of trapsgewijze, na eene voorbereiding voor het genot der volle vrijheid?
- IV. Is het staats toezicht, dat de Regering over de vrijgemaakte slaven wil hebben ingesteld, goed te keuren?
- V. Moeten de vrijgemaakte slaven in eenen bijzonderen burgerlijken regtstoestand, door afzonderlijke bepalingen geregeld worden geplaatst?
- VI. Is het goed te keuren, dat zoo vele gewigtige punten, tot het voorgedragen emancipatieplan betrekkelijk, aan regeling bij maatregelen van algemeen bestuur worden overgelaten?

Ad I. Bij de overweging van dit eerste punt van beschouwing werd dadelijk door verscheiden leden op den voorgrond gesteld, dat de slavernij, uit geweld en onrecht geboren, zulk een onnatuurlijk feit is, zoo zeer met den oorspronkelijken staat der menschen strijdt, dat uit de opheffing van eenen zoo wederregtelijken toestand nimmer voor eenig dusgenoemd slaveneigenaar regt op schadeloosstelling kan ontstaan.

Die ontkenning van alle regt op schadeloosstelling bij de emancipatie vond echter ernstige tegenspraak. De bewering, zeide men, kon juist zijn, wanneer de slaaf zijn regt laat gelden tegen den eigenaar. Maar wanneer de eigenaars hun regt inroepen jegens den Staat, mag en moet men niet vergeten wat ook door de Staatscommissie in een helder daglicht is gesteld, namelijk dat de slavernij, gelijk die thans in de voornaamste onzer West-Indische kolonien bestaat, aldaar door vroegere maatregelen van den Souverein dezer landen uitgebreid en beschermd, door latere gehandhaafd is geworden. Aanvoer van het vereischte aantal slaven voor de bebouwing der kolonie werd in der tijd aan de West-Indische Compagnie als eene bepaalde verplichting opgelegd. Na het ophouden des slavenhandels heeft het staatsgezag het regt van den meester op zijnen slaaf blijven erkennen en regelen. Welk een onnatuurlijk feit de slavernij wezen moge, de burgerlijke wet in de kolonie heeft dat feit tot een regt verheven. Zij heeft, op

Afschaffing der slavernij in West-Indie.
(Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.)

het voorbeeld der Romeinen en van sommige middeleeuwsche wetgevingen, de slaven blijven beschouwen als verhandelbare zaken, als voorwerpen van zakelijke regten, als onderwerpen van overeenkomst. Zelfs de vrijlating van slaven is steeds voor den meester aan bezwarende voorwaarden onderworpen gebleven, als ware het om deze soort van eigendom zooveel mogelijk in stand te houden. Wanneer dus thans door de opheffing der slavernij van staatswege aan de eigenaars schade wordt berokkend, is schadeloosstelling eene schuld, die de Staat evenzeer kwijten moet, als een opvolgend gouvernement de schulden van anderen aard, door een vorig bestuur ten laste van den Staat aangegaan, behoort te kwijten. Eigendom kan door den Staat niet worden ontnomen dan door onteigening ten algemeenen nutte, en onteigening zonder schadeloosstelling zou, gelijk de Memorie van Toelichting het uitdrukt, gelijkstaan met roof.

Door vele leden werden deze redeneringen met nadruk bestreden. Sommige daarvan, zeide men, zouden welligt kunnen opgaan, zoo men hier te doen had met de voormalige West-Indische Compagnie, maar dit is niet het geval. Men staat tegenover de eigenaren van plantages, die in het bezit van deze gekomen zijn met al de kansen van winst en verlies. Zij wisten of moesten weten, dat regten, *ex lege* verkregen, ook door de wet vernietigd kunnen worden. Er zijn vele regten, die door het veldwinnen van andere denkbeelden vervallen zijn, zonder dat de verplichting erkend is tot het geven van schadeloosstelling. De Grondwet zelve levert met opzigt tot eene bepaalde categorie van heerlijke regten daarvan het voorbeeld op.

De stelling, dat een iegelijk uit 's Rijks kas moet worden schadeloos gesteld, wanneer eene nieuwe wet hem eenig verlies doet ondergaan, of zelfs regten en voordeelen ontnemt, bij eene vroegere wet gewaarborgd, zou tot ongerijmdde gevolgen leiden en is in hare algemeenheid nooit ergens aangenomen. Om zich van die ongerijmdheid te overtuigen, denke men slechts aan de onderwerpen van wetgeving, in den laatsten tijd bij de Staten-Generaal behandeld of daar nog aanhangig. Ten gevolge der invoering van de vrijheid van onderwijs is de beperkte mededinging, waarmede de bijzondere onderwijzers der tweede klasse te strijden hadden, tot hun groot nadeel in eene onbepaalde mededinging veranderd. Niemand heeft er aan gedacht, om hen voor het te lijden verlies van staatswege schadeloos te stellen. Eene vermindering, in een bestaand tarief van in- en uitgaande regten gebragt, benadeelt soms deze of gene fabrieken of sleept zelfs haren ondergang na zich. De fabrikanten beklagen zich daarover, maar dringen zelfs niet aan op vergoeding uit de staatskas. De voorgedragen geneeskundig wetten bedreigen, naar men beweert, het bestaan van een geheel tak van nijverheid, van den stand der droogisten. Zal nu daarom, zoo deze wetten wierden aangenomen, de schade, door de droogisten te lijden, uit 's Rijks schatkist worden vergoed? Zelfs met opzigt tot het thans behandeld onderwerp is het ingeroepen beginsel van schadeloosstelling door den Nederlandschen wetgever niet in acht genomen. Toen de slavenhandel is afgeschaft, zijn de daarvoor bestaande etablissementen ter Kuste van Guinea en elders vervallen, en is de invoer van slaven in onze West-Indische kolonien verhinderd, zonder dat aan de eigenaren of belanghebbenden schadeloosstelling is gegeven.

Ja maar, zegt men, de wet gaat hier verder dan in de opgenoemde gevallen. De slaven zijn, volgens de bestaande wetgeving, het wettig eigendom hunner meesters. Zoo de Staat een wettig eigendom ontnemt, moet onteigening plaats hebben, en onteigening zonder voorafgaande schadeloosstelling is roof. Men vergeet echter bij die redenering, dat naar algemeene rechtsbeginselen een redelijk wezen, een mensch, geen object van eigendom zijn kan; dat de slavernij strijdt met het naturrecht; en dat, zelfs indien men zich geheel op het standpunt der tegenwoordige koloniale wetgeving plaatst, het recht, 't welk de meester op zijnen slaaf heeft, van eenen anderen aard is dan elk ander eigendomsrecht. Het voldoet slechts onvolkomen aan de kenmerken, die zowel volgens het Romeinsche recht als volgens onze burgerlijke wetgeving een gewoon eigendomsrecht hebben moet, om als zoodanig erkend te worden. Juist in die regeling der slavernij door de wet, welke men aanneemt en op den voorgrond plaatst, ligt eene voornaam reden, waarom het bezit van eenen slaaf met geen ander bezit op ééne lijn kan worden gesteld. Deze soort van eigendom kan, omdat zij meer dan eenige andere van wettelijke regeling afhangt, ook oneindig meer beperkt, en zelfs regtens in haar wezen aangetast en vernietigd worden. Heeft de wetgever bijv. de bevoegdheid om het aantal uren te bepalen, gedurende welke de slavenhouder zijn slaaf iederen dag mag laten werken — en wie zal die bevoegdheid ontkennen? — dan bezit hij ook de bevoegdheid, om dat aantal uren tot één per week in te krimpen en dus aan het bezit van den slaaf alle waarde te ontnemen. De bekende definitie van eigendom als een *jus usus ATQUE ABUSUS*

kan hier geene toepassing vinden. De zorg van den Staat: *ne quis sua re male utatur* (GAJUS) daarentegen kan hier verder gaan dan in eenig ander opzigt denkbaar is. Hoogstens derhalve is hier slechts eene zeer bijzondere soort van eigendom, waarop de gewone regelen van bezit niet toe te passen zijn. Daarom ook is het zeer verkeerd, dat de Regering in de voorgedragen wetsontwerpen het denkbeeld van onteigening gebragt of liever uit de voorstellen der Staatscommissie behouden heeft. In die voorstellen paste het begrip van onteigening beter, omdat de Staatscommissie niet slechts de slaven vrijmaken, maar den eigendom van al de plantages in handen van den Staat wilde doen overgaan. Desniettemin geeft de Staatscommissie op bladz. 93 van haar eerste verslag zelve ingewikkeld te kennen, dat art. 147 der Grondwet hier niet wel van strenge toepassing kan zijn. Werkelijk zouden volgens haar voorstel de beginselen, die bij onteigening van staatswege plegen gevolgd te worden, slechts gedeeltelijk worden toegepast. De Staat, niet de regter, zou het bedrag der schadeloosstelling bepalen; geene voorafgaande vrijwillige schikking met de eigenaren zou worden beproefd; deze eigenaren zouden van de gelegenheid verstoken blijven om het bedrag der door hen te lijden verliezen zelve te begrooten. Maar hoe veel te minder komt dan onteigening in den strikten zin van het woord bij de regeringsvoorstellen in aanmerking, volgens welke de eigenaren hunne gronden behouden en alleen in den regtstoestand der slaven verandering wordt gebragt! Het heeft dan ook bevreemdend moeten wekken, dat de Regering, blijkens hetgeen zij op bladz. 13 en 15 der Memorie van Toelichting zegt, den te vergoeden prijs der slaven bepaald heeft naar de waarde niet slechts van dezen, maar ook van de gronden der plantages. In haar stelsel zouden de gronden aan den Staat moeten vervallen, daar anders dubbele schadeloosstelling wordt verleend. Wat daarvan zij, onteigening, in den strikten zin des woords, is hier niet aannemelijk, en daarmede vervalt het begrip van verplichte en volkomene schadeloosstelling; een begrip, dat, ook blijkens een reeds bij de Kamer ingekomen adres van eigenaren van of belanghebbenden in Surinaamsche plantages, tot ver uitzienende gevolgen leiden zou, en waartegen in het belang der eigenaren zelve mag worden gewaarschuwd. Zij toch behooren niet uit het oog te verliezen, dat omstandigheden denkbaar zijn, waaronder zij nauwelijks op eene zeer gedeeltelijke tegemoetkoming voor het verlies van een zoo wisselvallig en onbestemd eigendom als dat hunner slaven zouden kunnen rekenen.

Er is nog meer. Zoo de slaveneigenaars altijd zonder uitzondering de pligten der menschelijkheid in het oog hadden gehouden, zouden de opofferingen, die nu voor de vrijmaking der slaven gevorderd worden, niet zoo groot, noch zoo dringend noodzakelijk geweest zijn. Is er schuld bij den Staat, die de slavernij als een wettelijke toestand in de West-Indische kolonien heeft doen ontstaan en gehandhaafd, er is ook schuld althans bij zoodanige slavenhouders, die toegelaten hebben, dat deze toestand ondragelijk is geworden. De door hen te lijden verliezen hebben zij, immers voor een deel, aan zich zelve te wijten.

Ten gevolge van deze beschouwingen kwam de meerderheid tot de slotsom, dat de gestelde vraag, of de Staat *verplicht* is de eigenaren der slaven voor het verlies of gemis, door de opheffing der slavernij te lijden, schadeloos te stellen, ontkennend moet worden beantwoord; eene ontkennende beantwoording, waarmede de Commissie van Rapporteurs zich na gezette overweging vereenigt. Maar daarom wordt noch door die meerderheid, noch door de Commissie van Rapporteurs het denkbeeld verworpen, dat de slaveneigenaars aanspraak kunnen maken op eene billijke tegemoetkoming in de door hen te lijden verliezen. Integendeel acht men het verleen dier tegemoetkoming wenschelijk, ook omdat daardoor vele moeilijkheden worden afgesneden en de groote zaak der emancipatie blijkbaar bevorderd wordt. Door het toestaan dier tegemoetkoming blijft de Nederlandsche wetgever zich zelve gelijk, die, toen hij bij art. 115 van het Oost-Indische regeringsreglement de slavernij in Nederlandsch Indie met 1 Januarij 1860 afschafte, noch van onteigening, noch van schadeloosstelling sprak, maar enkel van de „vergoedingen”, welke het gevolg van het ten uitvoer brengen der afschaffing „kunnen” zijn.

Ter gelegenheid der behandeling van dit punt werd door verscheidene leden een gevoel van leedwezen uitgedrukt, dat, indien de Staat zich een aanmerkelijk geldelijk offer voor het tot stand brengen der emancipatie getroost, de toegestane gelden waarschijnlijk slechts voor een gering deel ten nutte der kolonie zullen worden besteed. Men zou zoo gaarne wenschen, dat zij mogten strekken om aan den landbouw der kolonie eene hoogere vlugt te geven, of althans om door het daarheen lokken van andere vrije arbeiders den schok te matigen, die de kolonie hoogst waarschijnlijk door de emancipatie lijden zal. Ook omdat zoo vele plantage-eigenaren hier te lande, niet in de kolonie, gevestigd zijn, durft

Afschaffing der slavernij in West-Indie.
(Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.)

men zich met dat uitzigt niet vleijen. Gaarne zag men zich op dit punt eenigzins gerustgesteld, en vroeg daarom van de Regering eene opgave, waaruit blijken kan, hoe groot het aantal plantages is, die aan in Suriname gevestigde eigenaren toebehooren, en welke dier bezittingen het eigendom zijn van in Nederland of elders woonachtige personen.

Ad II. Het denkbeeld om door de vrijgemaakte slaven het geld, hetwelk hunne vrijmaking aan den Staat kost, geheel of gedeeltelijk terug te doen betalen, werd door de meeste leden ten sterkste afgekeurd. Men noemde dat denkbeeld ongerijmd, onedelmoedig, leidende tot allerlei onregtvaardigheid en zoo goed als onuitvoerlijk.

Is de slavernij, zeide men, een wederregtelijke toestand, dan is het ook ongerijmd van den slaaf terugbetaling te willen vorderen van hetgeen het kosten moet om hem uit dien toestand te bevrijden. Hij zou den prijs zijner vrijheid moeten betalen, terwijl hij, in naam der beginselen van regt en van menschelijkheid, het verwerven dier vrijheid eischen kan. De Staat bepaalt, volgens de regeringsvoorstellen, zelf het bedrag der schadeloosstelling of tegemoetkoming aan de eigenaren der slaven. De Regering wil daarbij met onbekrompenheid te werk gaan; maar die onbekrompenheid zou schreuwend onregt worden jegens de slaven, op wie ten gevolge daarvan eene grootere, ja onbetaalbare schuld kleven zou. Voor de eer der Nederlandsche natie heeft het iets stuitends, dat, terwijl Groot-Brittanije voor de vrijmaking der slaven in zijne kolonien 240 millioen gulden, Frankrijk 63 millioen heeft opgeofferd, Nederland de emancipatie zonder eenig geldelijk offer zou willen tot stand brengen, niet door alle schadeloosstelling der eigenaren uit te sluiten, maar door die vergoeding ten slotte te doen nederkomen op het hoofd van den vrijgemaakten slaaf. Zulke wetten zouden buiten 's lands niet ten onregte als door kleingestige karigheid ingegeven kunnen worden gebrandmerkt.

Wel verliest men niet uit het oog, dat het denkbeeld der terugbetaling van den vrijheidsprijs door den vrijgemaakten slaaf met geheel het emancipatieplan der Regering samenhangt en tot een der middelen behoort, waardoor, volgens dat plan, de overgang van slavernij tot volkomene vrijheid moet worden gemakkelijk gemaakt; maar behalve dat al zulke overgangs- of voorbereidingsmaatregelen naar het oordeel van sommigen sterke afkeuring verdienen, wordt, ook met het oog op dat doel, de op te leggen verplichting tot terugbetaling eene bron van velerlei onregtvaardigheid. Volgens art. 16 van het ontwerp lit. A wordt de vrij te maken slaaf eerst dan van het bijzonder staats-toezigt ontslagen, dat is, erlangt hij eerst dan zijne volkomene vrijheid, als hij de schadeloosstelling, door den Staat aan zijnen voormaligen meester betaald, geheel heeft teruggegeven. Maar nu bedraagt die schadeloosstelling voor den slaaf op eene suikerplantage ruim het dubbel der schadeloosstelling voor eenen slaaf op eene katoen- en rijstplantage. Het gevolg zal dus zijn, dat indien beiden na het in werking komen der wet in denzelfden toestand worden geplaatst en even vijftig arbeiden, de laatste regt op volkomene vrijheid zal erlangen in minder dan de helft van den tijd, dien de eerste daarvoor noodig heeft. Zelfs de weinig ontwikkelde neger zou het onregt gevoelen, in bepalingen gelegen, die den vrijgemaakte aan strenger, moeilijker te vervullen voorwaarden onderwerpen, enkel en alleen omdat hij oorspronkelijk gedwongen is geweest op eene suikerplantage zwaarder arbeid te verrigten. Voor ziekelijke en zwakke negers zal, ook bij de meeste inspanning van krachten, het tijdstip dat zij zich van het bijzonder staats-toezigt ontslagen kunnen achten, wel nimmer aanbreken. Met weinige uitzonderingen misschien, zal het 3de lid van art. 16 van het ontwerp voor het thans levend geslacht der negers eene begoocheling zijn.

Maar is wel eene wezenlijke uitvoering van het denkbeeld, om aan de negers den vrijheidsprijs te doen terugbetalen, te verwachten? De schuld, die deswege op elken vrijgemaakten slaaf kleeft, zal betrekkelijk groot zijn. Het dagloon dat hij verdient kan, zoo hij zich volgens art. 24 als arbeider op eene plantage verhuurt, niet hoog worden gesteld, vermits anders de bebouwing der gronden niet zou kunnen worden voortgezet. Uit dat dagloon moet de vrijgemaakte niet slechts zich zelf en zijn gezin onderhouden, maar ook in de kosten voorzien van godsdienstige opleiding, van onderwijs der kinderen, van verpleging der zieken en ondersteuning van hulpbehoevenden en bejaarden (art. 22). Wat zal degen, die zich als arbeider op eene plantage verhuurt, dan nog voor het emancipatie-fonds overhouden? De Regering zelve schijnt, blijkens hare redenering op bladz. 6 der Memorie van Toelichting, zeer geringe bijdragen van deze categorie van negers te verwachten. Zelfs waren er leden, naar wier gevoelen in de bedoelde redenering eene schrijffiel schuilt, zoodat daar

gelezen zou moeten worden, dat van het dagloon dergenen, die zich als veldarbeiders verhuuren, »GEEN gedeelte" voor een emancipatiefonds zal kunnen worden afgezonderd. Met opzigt tot de stadsslaven, die in gilden zullen worden ingedeeld, ligt de zaak nog meer in 't duister. Alleen dus van de negers, die landelijke gemeenten helpen vormen, zou eenige terugbetaling te wachten zijn. De bijdragen van dezen echter zullen, als men de zaak wel begrijpt, moeten komen uit de opbrengst van den éenen dag vrijen arbeid, volgens art. 32 aan de gemeentelieden gelaten; eene opbrengst reeds met de kosten der godsdienstige opleiding enz. van art. 22 bezwaard. Laat het zich onderstellen, dat die bijdragen, zelfs als de vestiging der gemeenten geheel aan het doel beantwoordt, van enig belang kunnen zijn? Men zou zich zoo iets kunnen voorstellen, als het plan der Staatscommissie gevolgd ware en dus geheel de bebouwde grond van Suriname in het bezit der gemeenten ware gekomen, welke gemeenten dan tevens voor de emancipatieschuld verantwoordelijk waren, terwijl de in haar bezit zijnde gronden voor die schuld verbonden bleven. Thans, nu de schuld individueel op elken vrijgemaakten slaaf blijft kleven, laat zich niet bevroeden, dat ooit enig aanmerkelijk deel der millioenen schats, die de Staat voor de emancipatie zou te koste leggen, zal worden terugbetaald. Te nauwer nood, meende men, zouden uit de ontvangen bijdragen de administratiekosten van het emancipatie-fonds te vinden zijn. Maar waarom dan, als toch niets wezenlijks van de terugbetaling der emancipatiekosten der vrijgemaakte slaven komen kan, een zoo stuitend beginsel als dit in de wet opgenomen? Waarom niet het voorbeeld van den Gouverneur van Suriname gevolgd, die er, blijkens de mededeelingen uit zijne rapporten door de Regering gedaan, rondweg voor uitkwam, dat alle berekeningen omtrent het terugbekomen der schadevergoeding op dwaling berusten en dat men zich zelve misleidt door op die terugbetaling te bouwen?

Sommige leden, ofschoon gaarne erkennende, dat de voorafgaande bedenkingen allezins overweging verdienen, konden daarom het denkbeeld der Regering om aan den vrijgemaakten slaaf de verplichting op te leggen, althans tot gedeeltelijke terugbetaling van den vrijheidsprijs, niet onvoorwaardelijk afkeuren. Het stuitende van dat denkbeeld verdween, zoodra men de terugbetaling niet beschouwde als een middel om uit den arbeid der negers de voor de emancipatie uit te geven millioenen in 's Rijks schatkist terug te doen vloeijen, hetgeen toch niet uitvoerbaar zou zijn; maar als een maatregel, geschikt om aan de vrij te maken slaven het geschenk der vrijheid te leeren waarden en hen tot een nuttig gebruik van het te verkrijgen voorregt op te leiden. Niets zou, naar dit gevoelen, niet slechts voor de kolonie, maar voor de negers zelve verderfelijker zijn, dan dat men hen op eens zoo onvoorwaardelijk de vrijheid schonk, dat zij zich aan volstrekten lediggang konden overgeven, en in de bosschen en wildernissen het kommerlijk leven leiden, waarmede zich de bochneger vergenoegt. Op den Staat rust de verplichting om zorg te dragen, dat de duizenden negers, die uit den slavenstand zouden worden ontslagen, zooveel slechts eenigzins mogelijk is, uit eigene beweging, niet enkel door dwang, leeren arbeiden en zekeren trap van godsdienstige en zedelijke beschaving bereiken. Voor dat doel is het noodzakelijk, dat het genot eener meer volledige vrijheid voor hen de prijs zij van eigene inspanning. De slaaf kan thans niet geacht worden eenig eigendom te bezitten of zelfs begrip van eigendomsregt te hebben. Zal dit begrip bij hem levendig worden; zal hij aanspraak kunnen maken op het deelgenootschap aan eene vrije maatschappij, waarin hij verplicht is het eigendomsregt van anderen te ontzien, dan moet men beginnen met hem iets te laten verwerven, wat hij aan zich zelf, aan zijnen handenarbeid te danken heeft. Aan welke maatregelen van toezigt men hem bij zijne voorloopige vrijverklaring ook onderwerpe, hij moet het regt hebben tot het bezit van een *peculium*, waaruit hij zich zelve verder vrijkopen kan; het verwerven van zoodanig *peculium* moet hem zoo gemakkelijk mogelijk worden gemaakt. Van datzelfde beginsel ging men in Frankrijk uit, toen daar nog niet, als in 1848, de doldriftige afschaffers der slavernij hadden gezegevierd; maar men de slaven der kolonien langzamerhand voor het genot der vrijheid wilde voorbereiden. De Fransche wet van 18 Julij 1845 behelst onderscheidene bepalingen, strekkende om de negers tot het verwerven van eigendom in staat te stellen of hun het zoogenaamde *droit de pécule* te verzekeren; alles met het doel om hun gelegenheid tot vrijkoop te geven. Dat regt van den slaaf om uit opgespaarde penningen zich zelve vrij te koopen, en de interimaire toestand, daarvan het gevolg, zijn trouwens ook in Suriname geene onbekende zaak. Daar bestond de bevoegdheid tot het verleenen van het zoogenaamde regt van *piekie-jam* of vrije voeten, krachtens hetwelk de slaaf aan zich zelve werd verkocht en dien ten gevolge in eenen bijzonderen regtstoestand geraakte, die hem den weg baande om door manumissie de vol-

Afschaffing der slavernij in West-Indië.
(Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.)

komene vrijheid te verwerven. Dat regt is daar sedert in onbruik geraakt, of liever de koloniale autoriteiten hebben het gebruik daarvan tegengegaan, omdat het de strekking had om eendeels de vrijlatingen gemakkelijker te maken, en ten andere de koloniale kas van de inkomsten te berooven, die zij uit de manumissien trok.

Van deze zijde derhalve wilde men de vrij te maken slaven wel degelijk verplichten tot het geven van eenige bijdrage voor de kosten hunner emancipatie. Maar men wilde dit niet in het belang der Nederlandsche schatkist, die, als zij eenmaal het offer had gebracht, van de kans op het terugkeren der bestede gelden afstand moest doen. Men wilde het in het belang der negers zelve, die eene door inspanning gekochte vrijheid beter zouden leeren waarderen en voor wie elke prikkel tot voortdurende arbeidzaamheid eene wezenlijke weldaad was. De bijdrage behoefde niet op een hoog bedrag te worden bepaald. Men zou tevens kunnen vaststellen, dat de opbrengst daarvan ten eigen nutte der vrij te maken negers, tot bevordering hunner maatschappelijke vestiging, of in elk geval ten behoeve der kolonie zou worden besteed; waardoor zij welligt te meer zouden worden aangespoord om het mogelijke tot het bijeenbrengen van dien vrijheidsprijs te doen.

Ad III. Bij de overweging der vraag, of de vrijmaking der slaven in onze West-Indische bezittingen op eens behoort plaats te hebben dan wel trapsgewijze, na eene voorbereiding voor het genot der volle vrijheid, openbaarde zich drierlei gevoelen.

Er waren leden, die zich verwonderden, dat deze vraag nog gesteld kon worden, nadat men algemeen de slavernij als strijdig met alle beginselen van regt en menselijkheid had veroordeeld. Aan dien onnatuurlijken, wederregtelijken toestand moest tot elken prijs onverwijld een einde worden gemaakt. Dit vorderde de eer der natie; het belang der vele duizende menschen, die aan al de vernedering en mishandeling, van de slavernij onafschiedelijk, zijn blootgesteld; het belang onzer kolonien zelve, aan welke, zoolang daàr de slavernij bleef voortduren, een dreigend gevaar boven het hoofd hing. De afschaffing der slavernij moest tevens onbeperkt en volkomen zijn, en zoo men die met het nemen van voorzorgen gepaard deed gaan, moesten deze toch nooit zoo ver worden uitgestrekt, dat slechts eenschijn vrijheid geschonken werd en het lijf eigenschap onder andere, al waren het dan ook meer gematigde, vormen bleef voortduren.

Tegenover dit gevoelen stond dat van andere leden, die, ofschoon zij insgelijks de afschaffing der slavernij als een heiligen plicht beschouwden, toch van oordeel zijn, dat aan dien plicht voldaan kan worden door een uiterste tijdstip te bepalen, waarop alle slaven in onze West-Indische bezittingen vrij zullen zijn. Zij gingen daarbij uit van het denkbeeld, dat de tegenwoordige slavenbevolking ongeschikt is om dadelijk in het genot der volle vrijheid te worden gesteld. Het geldt hier, zeiden zij, de lotsbestemming van vele duizenden menschen, die geen begrip hebben van eigendom, van familielevens, van het huwelijk en de daaruit voortvloeiende verplichting tot arbeid voor het onderhoud van gade en kinderen; het geldt hier eene bevolking, die, zoo als de Regering zelve het in hare Memorie van Toelichting uitdrukt, is opgegroeid onder den invloed van het tot dierlijkheid vernederend beginsel, „dat de vader voor de wet niet tot zijn gezin behoort noch behooven kan”. Zulk eene onbeschaafde menigte kan niet op eens in eene betrekkelijk weinig talrijke maatschappij van vrije menschen worden opgenomen, zonder dat daaruit of schromelijke wanorde en allerlei verkeerdheid ontstaan, of de vrijgemaakten genoopt worden die maatschappij, waarin zij zich niet te huis gevoelen, te ontvliesen, om in bosschen en wildernissen een zwerfend leven te leiden, en daar nog tot eenen lageren trap van beschaving af te dalen, dan waarop hunne stamgenooten in Afrika staan. Door tot zulke uitkomsten aanleiding te geven, zou Nederland niet voldaan hebben aan hetgeen het aan de onder zijn gebied levende negers, zoowel als aan de blanke bevolking zijner West-Indische kolonien verschuldigd is.

Dien ten gevolge kwam het er, naar het oordeel dezer leden, bij de behandeling van het tegenwoordig vraagstuk voornamelijk op aan, uit te maken, hoe de negers in onze West-Indische bezittingen voor het genot der vrijheid zouden worden voorbereid, en moest men zich wachten voor zulk een tweeslachtig stelsel, als dat der tegenwoordige wets-ontwerpen, waarin dadelijke afschaffing der slavernij op den voorgrond staat, terwijl de Regering daarin nogtans het woord *vrijverklaring of emancipatie* niet schrijven durft. Men zou, naar dit gevoelen, bij de wet aan de tegenwoordige eigenaars der slaven de verplichting kunnen opleggen om voor het onderwijs der slavenkinderen te zorgen. Men zou, zoo als zulks bij de reeds aangehaalde Fransche wet van 1845 gedaan werd, de valide slaven in de gelegenheid kunnen stellen om zich een *peculium* te verwerven, waarvoor zij zich konden loskopen, en maatregelen

kunnen nemen opdat nu reeds het huwelijk onder hen in eere kwam en de banden des bloeds toenemend wierden geëerbiedigd. Men zou de invalide slaven op de plantages onder de bijzondere bescherming van het Gouvernement kunnen nemen, zoodat zieken en zwakken behoorlijk verzorgd wierden. Door deze en dergelijke maatregelen zou eene hervorming van den slavenstand en eene geleidelijke afschaffing der slavernij plaats hebben, welke niet zoo vele moeilijkheden opleveren en zoo groote kosten na zich slepen zou, als van elk ander plan tot dadelijke emancipatie onafschiedelijk zijn. Ten slotte moest dan bij de wet een tijdstip bepaald worden, waarop de geheele vrijmaking der slaven haar beslag zou hebben erlangd.

Te minder bezwaar zagen sommigen der bedoelde leden in het niten dezer denkbeelden, hier slechts in hoofdtrekken aangestipt, omdat zij de overtuiging koesterden, dat zoowel de schilderingen van het tegenwoordige lot der slavenbevolking in onze West-Indische kolonien als de vrees, dat de slaven ten gevolge der bij hen opgewekte denkbeelden van vrijheid in opstand zouden geraken, zoo zij niet oogenblikkelijk wierden vrijverklaard, niet van overdrijving waren vrij te pleiten. Met opzigt tot dit laatste punt althans is de Memorie van Toelichting geschikt omgerustheid in te boezemen. Zij getuigt reeds in haren aanhef, dat de mogelijkheid nog bestaat om de hervorming, die met opzigt tot de West-Indische slaven vereischt wordt, met „*bezadigheid en overleg*” in 't leven te roepen. De in dat stuk opgenomen gedeelten van een verslag des gouverneurs van Suriname houden de stellige verklaring in, dat niet slechts daar alles nog rustig is, en dat hij vertrouwt voortdurend rust en orde te zullen handhaven, maar ook dat hij in de vrees niet deelt dergenen, die zich voorstellen, dat de slaven niet lijdelijk nog eenige jaren achtereen in geheele of gedeeltelijke slavernij zullen willen doorbrennen.

In de derde plaats waren er verscheidene leden, die wel de dadelijke vrijverklaring wilden, doch met afdoende voorbehoedmiddelen tegen de onmiskenbare nadelen, aan den plotseligen overgang van slavernij tot algeheele vrijheid verknocht. Hunnes inziens is het denkbeeld, om de negers langzamerhand voor het genot der vrijheid voor te bereiden en hen inmiddels slaven te laten blijven, een schoone droom, die niet te verwezenlijken is. Engeland heeft insgelijks aanvankelijk gemeend, de slaven zijner kolonien door een voorbereidend leerlingschap (*apprenticeship*) tot den staat van vrijheid te kunnen opleiden; maar zich in zijne verwachting bedrogen gezien. Dat voorbereidend stelsel heeft verkeerd gewerkt. Het heeft den schok niet kunnen matigen, door het slaken der slavenbanden aan de kolonien toegebracht. De slaven zijn er niet beter, niet arbeidzamer door geworden, en de Britsche regering heeft zich spoedig genoodzaakt gezien, op hare schreden terug te keeren. Als men de ongerechtigheden van onderscheiden aard, aan de slavernij onafschiedelijk verknocht, wil doen ophouden, moet men de bron dier ongerechtigheden, de slavernij zelve, wegnemen, en zich niet met de ijdele hoop vleien, dat de gevolgen verwijderd kunnen worden als de oorzaak blijft bestaan. Slavenarbeid is niet denkbaar, zonder dat, althans in de verte, de zweep dreigt om daartoe te dwingen. Daarom konden deze leden zich volkomen met het denkbeeld der Regering vereenigen, om in het 1ste artikel der door haar voorgedragen wetten te schrijven: *de slavernij wordt afgeschaft* en om geenen anderen tusschentijd voor het in werking brengen dier afschaffing toe te laten dan die voor het tot stand brengen der maatregelen van uitvoering volstrekt noodig is. Evenzoo gaf men het aan deze zijde der Regering toe, dat het zoowel voor de vrijgemaakte slaven zelve als voor onze kolonien noodlottig zou zijn, zoo de eerstgenoemden dadelijk het genot van die volkomene vrijheid erlangden, welke de Europeaan in onze West-Indische kolonien geniet. Het is nog geheel iets anders van de slavernij ontheven te zijn, dan dadelijk in het genot van al de regten van een vrij man te worden gesteld. De menschelijkheid zoowel als het staatsbelang vorderen, dat de Regering te gelijk eene beteugelde en beschermende hand over de vrijgemaakte slaven uitstrekke, zooveel zij vermag voor hunne godsdienstige en zedelijke opleiding wake en hen dringe en opwekke tot arbeidzaamheid, familielevens en andere maatschappelijke plichten. Voor zoover de voorgedragen wetten van die hoofdbeginselen uitgingen, kon men dan ook van deze zijde daarin berusten. Men mogt het echter niet ontveinzen, dat die beginselen daarin geenszins op zoodanige wijze waren uitgewerkt, als wenschelijk en noodzakelijk te achten is. Er werd een staats-toezigt ingesteld, waarvan men, bij gemis der daartoe betrekkelijke verordeningen, den waren aard niet kende; dat, voor zoover men dit kon beoordeelen, maar al te zeer tot bestendiging der slavernij zou leiden, en dat een deel der vrijgemaakte slaven in eenen toestand zou plaatsen, welke, zoo de daartoe betrekkelijke bepalingen al uitvoerbaar waren, noodlottig voor hen en voor de kolonie zou werken.

Afschaffing der slavernij in West-Indië.
(Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.)

Ad IV. Deze laatste beschouwing leidde tot de behandeling van het vierde punt, de waardering van het in te stellen staats-toezigt over de vrijgemaakte slaven. Nagenoeg algemeen was men van oordeel, dat dit staats-toezigt, zoo als het in wets-ontwerp lit. A omschreven of eigenlijk slechts aangeduid wordt, niet beantwoordde aan de beginselen, door de Regering zelve op den voorgrond gesteld. Zij wil de slavernij dadelijk afschaffen en echter schijnt de toestand der vrijgemaakte negers, die zich volgens art. 24 als arbeiders op de plantages verhuren, maar al te zeer nog het kenmerk van slavernij te zullen dragen. Zij zullen voor eens de keus van eenen meester hebben, met wien niet door hen, maar voor hen eene overeenkomst wordt aangegaan, maar overigens, naar het schijnt, onherroepelijk aan de eens gedane keus gebonden zijn. Tot nakoming hunner verplichtingen, waaronder die ter volbrenging der opgelegde taak wel de voornaamste zal zijn, zullen de „dwangmiddelen” van art. 17 gebezigd worden, terwijl deze volgens art. 18 door „strengere maatregelen” en door verwijzing naar „tucht- en strafplantages” gevolgd kunnen worden. In plaats derhalve van zachtheid en overreding zullen gestrengheid en dwang worden gesteld.

Welligt zou de onaangename indruk, dien deze algemeene bepalingen omtrent de toekomstige plantage-arbeiders moeten maken, eenigermate worden uitgewischt, als men het stelsel, 't welk de Regering te hunnen aanzien volgen wil, in zijn geheel kende. Dit schijnt echter niet het geval te kunnen zijn met de voorschriften omtrent de vereeniging der vrijgemaakte slaven, die zich niet als arbeiders verhuren, in gemeenten. Naar veler oordeel zondigt geheel dat stelsel van negergemeenten, tot suikercultuur verplicht, tegen alle goede beginselen, die bij eene slaven-emancipatie tot rigtsnoer moeten strekken. De vrij te maken negers hebben aan niets zoo zeer behoefte dan dat zij begrip erlangen van individueel eigendom en in de mogelijkheid van het verwerven van dat eigendom een prikkel vinden tot beteugeling van hunne aangeboren zucht tot lediggang. De Regering toont zich zelve overtuigd, dat men hen tot het familieleven moet trachten op te leiden en waarde moet leeren hechten aan den arbeid voor vrouw en kinderen. Desniettemin wil de Regering een deel der vrijgemaakte negers, en dan wel dat deel, bij 't welk, omdat zij zich niet tot den plantage-arbeid hebben verhuurd, de minste neiging en geschiktheid tot arbeid te onderstellen is, in gemeenten vereenigen, die groote suikerplantages zullen vormen, waarvan de grond een gemeenschappelijk en onverdeelbaar eigendom is (art. 29). Aan het verkrijgen van eenig grondbezit, hoe gering ook, door het individuele gemeentelid valt dus niet te denken. Zelfs bestaat er voor den neger, die in eene der gemeenten is opgenomen, nauwelijks eenig uitzigt dat hij door vlijt en getrouwe pligtsbetrachting zijn toestand zal kunnen verbeteren; want hij werkt niet voor zich zelve, maar, vijf dagen ter week althans, voor de gemeente, voor eene gemeenschappelijke kas, die hem van voeding, kleeding en huisvesting voorziet (art. 30). Hij kent dus geen prikkel tot arbeid dan den dwang, waaraan hij zal moeten worden onderworpen. Vangt hij aan met vlijtig te zijn, hij zal al spoedig zijnen ijver voelen verflauwen, omdat hij bemerkt dat het dragen en zwakken zijn, voor wie hij voornamelijk werkt. Hoe valt bij zulk eene instelling aan een familieleven te denken, waarvan toch de voornaam aantrekkelijkheid daarin bestaat, dat de huisvader door nijverheid het lot der zijnen verbetert? Geen andere band zal het huisgezin, indien zich in de gemeenten iets vormen mogt wat naar een huisgezin zweemt, aaneenhechten dan gelijkheid van dwang en verplichten arbeid op denzelfden grond. Men kan zich dan ook niet voorstellen, dat de negergemeenten, indien het tot de vestiging daarvan komen mogt, zelfs dragelijke uitkomsten opleveren en aan het doel beantwoorden zullen. Zij zullen groote gouvernementplantages zijn, waar, omdat de bevolking zoo slecht is zamengesteld, de orde met moeite te handhaven is en die dan ook aan een streng autocratisch bestuur behooren te worden onderworpen; geenszins aan dat mede-bestuur van *oudsten*, uit de gemeenteliden te kiezen, waarvan art. 28 spreekt. Wierden de negergemeenten geene gouvernementplantages in den aangeduiden zin, zij zouden niet anders kunnen zijn dan eene soort van *phalanstères*, waarin nog eenmaal de proef werd genomen, of de socialistische utopien van mannen als OWEN, SAINT-SIMON en FOURIER en de communistische begrippen van CABET nog elders dan in Icarie te verwezenlijken zijn. Het genot van zekere mate van vrijheid zou voor zulke vereenigingen dooddelijk zijn; de bewoners daarvan zouden zich dan welligt al spoedig minder door ijver voor de suikerteelt, dan door zucht tot het berooven van naburige gewone plantages onderscheiden. Men mag toch bij de beoordeeling van dit deel van het regeringsplan niet uit het oog verliezen, dat gemeenschappelijke arbeid voor gemeenschappelijk onderhoud denkbaar is, waar eene vereeniging uit leden bestaat, die op eenen hoogen trap van beschaving staan en gezamenlijk, door godsdienstige of andere

krachtige beweegredenen aangevuurd, naar een hooger doel streven; maar dat ijver voor het belang der gemeente, der *universitas*, zich onmogelijk onderstellen laat bij onbeschaafde negers, die tegen hunnen wil daarin zijn opgenomen en geen anderen arbeid hebben leeren kennen dan dien, waartoe zij met de zweep worden aan gezet. Het geldt hier vereenigingen van menschen, die de Regering bij herhaling als geneigd tot lediggang en rondzwerfing afschildert en ergens (bladz. 21 der Memorie van Toelichting) met nadruk „*ligtzinnig van aard, hartstogtelijk van karakter en onvatbaar voor de edelste der menschelijke aandoeningen en gewaarwordingen*” noemt. (Zie ook bladz. 20, ad artt. 37—39.) Misschien is nog een derde opvatting mogelijk. Misschien staat bij de Regering zelve de verwezenlijking van het denkbeeld der vestiging van gemeenten zeer op den achtergrond. Op bladz. 6 harer Memorie van Toelichting spreekt zij toch van die vestiging als van eene zaak, die ook „*niet noodig*” zou kunnen worden bevonden. Maar waarom dan in haar wets-ontwerp bepalingen opgenomen die, ook wegens de overgrote aan de uitvoering verknochte kosten en de waarschijnlijkheid dat, behalve de eenmaal gedane uitgaven voor onteigening van den grond enz., voortdurende onderstand zou noodig zijn, moesten afschrikken? En waarom met opzigt tot de particuliere slaven datzelfde communistische beginsel van arbeid voor gemeenschappelijke rekening aangenomen? In het stelsel der wet zullen de gelden der vrijgemaakte stadsslaven althans zeker tot stand komen en geen dier negers zich aan de opneming in die gilden kunnen onttrekken. Nu weet men wel dat de Regering haar denkbeeld omtrent de vrijgemaakte slaven in gemeenten en gilden aan het Verslag der Staatscommissie heeft ontleend, maar men moet toch doen opmerken, dat bij het volgen van het plan der commissie de negergemeenten uit een materieel oogpunt oneindig meer kans hadden om te slagen, daar in die gemeenten dan geheel de slavenbevolking zou zijn opgenomen en zij gezamenlijk geheel den bebouwd grond van Suriname in eigendom zouden hebben bezeten. De Regering schijnt zich bij het beramen van dit deel van haar emancipatieplan te zeer door het uitzigt te hebben laten wegslepen, dat de dessa-instelling, die op Java zulke schoone vruchten oplevert, met gunstig gevolg in Suriname over te planten ware. Men kan echter aan de mogelijkheid dier overplanting niet gelooven. Eene instelling als die der Javasche gemeenten, welke oorsprong zich in de oudheid verliest, die allengs uit maatschappelijke behoeften, volkszeden en volksgeloof is voortgesproten, en zich daardoor diep heeft geworteld, laat zich niet, als met een pennestreek, door eene bloote wetsbepaling elders onder onbeschaafde, door de slavernij ontwaarde menschen scheppen. Bovendien is de arbeider op Java in veel gunstiger toestand geplaatst dan waarin de bewoner der nieuwe negergemeenten in Suriname zich bevinden zou. De dessa bezit wel de gronden, maar de bewoner erlangt zelf het loon van zijn arbeid, en de werking van het dessa-stelsel grenst dus aan die van individueel landbezit. De arbeider kan, des verkiezende, zijne dessa verlaten. Terwijl de vrijgemaakte slaven slechts één dag van de week vrij zouden hebben en dien dag nog zouden moeten besteden om voor het bijeen brengen van den vrijheidsprijs en voor het voldoen aan andere verplichtingen te arbeiden, wordt de dessa-bewoner op Java slechts gedurende één van de vijf dagen tot heerdiensten verplicht, die hij mag afkopen en waarvoor hij betaald wordt.

Gaarne geeft men voorts der Regering toe, dat zij bij haar ontwerp niet zóó ver gaat als de Staatscommissie, die de bevolking der negergemeenten, ook na de aflossing der emancipatieschuld, tot eene bepaalde mate van gemeenschappelijke arbeid op eene bepaalde plaats wilde verplichten; terwijl de negers, volgens het wets-ontwerp, na die afbetaling geheel vrij zouden zijn. Maar men mag daarbij toch niet vergeten, wat reeds hiervoor is aangemerkt, dat in het stelsel der wet voor het thans levend geslacht der negers, dat tijdstip van bevrijding van schuld en dus van volkomene vrijheid, misschien met enkele uitzonderingen, wel nimmer zou aanbreken.

Ten slotte der overweging van dit punt heeft men de bepaalde vraag aan de Regering gerigt willen hebben, hoe veel, naar hare berekening, de kosten van beheer der kolonie Suriname jaarlijks zouden bedragen, als de wet in hare volle uitgestrektheid was uitgevoerd. Men doelde daarbij op kosten van beheer in den ruimsten zin, en dus met inbegrip van de vereischte zee- en landmagt.

Ad V. Ofschoon men algemeen gaarne toegeeft, dat, vooral ook in het stelsel der wet, de burgerlijke regtstoestand der vrijgemaakte slaven in sommige opzichten bij voorraad door bijzondere bepalingen moet worden beheerscht, konden verscheidene leden zich met de artt. 40 en 41 van het wets-ontwerp, die tot dit punt betrekking hebben, niet vereenigen. De Regering scheen hier te ver te gaan. Terwijl het doel moest zijn om het zamensmelten

Afschaffing der slavernij in West-Indie.
(Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.)

van de beide klassen der bevolking, die der vrijen en die der vrijgemaakten, zooveel mogelijk te bevorderen, wordt hier eene blijvende kloof tusschen die beide gevestigd, en aanleiding gegeven tot de invoering van allerlei burgerregelmatige voorschriften voor de vrijgemaakten, die strijdig konden zijn zelfs met een zeer beperkt begrip van vrijheid. Zag men de reeks der onderwerpen van burgerlijk regt door, waaromtrent volgens art. 40 voor de vrijgemaakten bijzondere voorschriften zouden gelden, dan bleef zeer weinig over waaromtrent het gewone burgerlijke regt van Suriname voor die vrijgemaakten toepasselijk zou zijn. Bij die optelling worden wel vele der bepalingen omtrent eigendom niet vermeld, doch in het stelsel der wet zouden de vrijgemaakte slaven zoo zeldzaam tot het bezit van individueel eigendom geraken, dat zij de voorschriften daaromtrent in den regel konden ontberen. Bovendien zou de tweederlei burgerlijke wetgeving, die de Regering in Suriname wil invoeren, ligt eene bron kunnen worden van allerlei moeilijkheden en geschillen. Zoo scheen het al dadelijk eenigzins vreemd, dat omtrent de inschrijving in geboorte-registers voor de vrijgemaakte slaven bijzondere bepalingen moesten worden gemaakt, terwijl dan toch art. 15 van het ontwerp zoo uitdrukkelijk verklaart: „de kinderen na de afkondiging dezer wet uit slaven geboren zijn vrij;” dat is, zoo men de zaak wel begrijpt, bezitten al de regten van gewone, vrije burgers. In allengevalle moest men het afkeuren, dat de Regering de strekking der door haar vast te stellen bepalingen niet toelicht, of liever zich tot de ontwikkeling harer denkbeelden omtrent één enkel punt, het huwelijk, bepaalt en al het overige ter zijde laat.

Ad VI. Uit al het voorafgaande is het antwoord op de vraag, of men het goedkeurt dat zoo vele gewichtige punten, tot het voorgedragen emancipatieplan betrekkelijk, aan regeling bij maatregelen van algemeen bestuur worden overgelaten, reeds eenigermate op te maken. De meeste leden achten het verkeerd, dat de wet met opzigt tot die onderdeelen, waarop het voornamelijk aankomt, zoo als de regeling van het staatstoezicht en wat daartoe betrekking heeft, zoo weinig is uitgewerkt. Waar de wetgever geroepen is om over het toekomstig lot van vele duizenden menschen te beslissen, mag hij zich niet bepalen tot het vaststellen van enkele algemeene, voor meer dan ééne uitlegging vatbare voorschriften. Zoo als de wet thans ligt, zou het in het wezen der zaak aan het uitvoerend gezag staan om de mate van vrijheid af te meten, die aan de Surinaamsche neger-slaven zou worden geschonken. Dat mogt men niet toestemmen. Al zou het ook verkeerd zijn, dat de wet tot al te veel reglementaire voorschriften afdaalde, dan behoort de wetgever toch de hoofdstrekking ook van die voorschriften te kennen. Dit zou in het belang der Regering zelve zijn, wier eigenlijke bedoeling beter zou begrepen worden als men de wijze, waarop zij haar emancipatieplan wil ten uitvoer brengen, in de bijzonderheden kende. In dit opzigt hadde Staatscommissie een voorbeeld gegeven, hetwelk allezins navolging verdiende. Zij heeft zich niet bepaald tot de indiening van wetsontwerpen, maar met groote zorg al de daartoe behoorende reglementen uitgewerkt, zoodat al de onderdeelen van haar plan in een helder licht worden gesteld. Men moet er ernstig op aandringen, dat de Regering ook nu nog in dat aangevezen voetspoor trede, en daardoor ook alle vermoeden verwijdere, als of bij haar nog omtrent de wijze van uitvoering van haar ontwerp onzekerheid besta.

Bij de nu volgende beoordeeling van den tekst der drie wetsontwerpen, werd bij herhaling de aanmerking gemaakt, dat tusschen dien tekst, vooral wat litt. A en B betreft, minder overeenstemming heerscht dan men zou verwacht hebben. De beide ontwerpen schijnen blijken te dragen van niet uit dezelfde pen te zijn gevloeid, en daardoor mist men hier en daar het vereischte verband tusschen voorgedragen bepalingen van gelijken aard.

WETS-ONTWERP LIT. A.

Considerans. Eenige leden verklaarden zich, ook onder verwijzing naar het reeds bij de algemeene beschouwingen aangevoerde, tegen de uitdrukking, dat er NOODZAKELIJKHEID bestaat om de slavernij in de kolonie Suriname af te schaffen; eene uitdrukking die er aan kon doen denken, als of de nood tot dezen maatregel drong, hetgeen volgens de stellige verzekering van den gouverneur van Suriname niet het geval is. Liever zag men van *verplichting* tot afschaffing gesproken, of wel aan het begrip van noodzakelijkheid eene bepaalde beteekenis gegeven, door in den aanhef der wet te vermelden dat de stem der menscheijkheid en het algemeen belang de afschaffing vorderen.

E E R S T E H O O F D S T U K.

*Over de wijze van afschaffing der slavernij
in de kolonie Suriname.*

Art. 1. Bij de overweging van dit artikel kwamen eenige leden

op tegen de hunnes inziens overdreven vrees, die de Regering op blad. 12 der Memorie van Toelichting en later op blad. 24 in nagenoeg gelijke bewoordingen voor het gebruik van het woord: *emancipatie* of *vrijverklaring* laat doorstralen. Die vrees mag zonderling worden genoemd, daar men bij het verder doorlezen der wet gedurig van *vrijgemaakte slaven* gewag vindt gemaakt. De Regering treedt hier in het voetspoor der Staatscommissie, doch, naar dit gevoelen, ten onregte. Zij is beducht voor verkeerde opvatting aan de zijde der negers, die door vrijheid de bevoegdheid verstaan om den tijd zonder geregelden arbeid in vadzigheid door te brengen, aan zijne lusten bot te vieren, of buiten de palen der beschaafde maatschappij zich in de bosschen te vestigen. Maar is dat misverstand wel zoo zeer te duchten, en ligt de huijvering om het woord *vrijverklaring* te bezigen niet in eene andere reden? Ook de onbeschaafde neger gevoelt zeer goed dat de vrijheid niet gelegen is in de onthefing van allen arbeid, maar in de bevoegdheid om dien arbeid te verrigten welken men goedvindt, en zoo veel te werken als men wil. Tegenover den slavenarbeid ten behoeve van eenen meester staat de vrije arbeid in eigen belang. Nu wil men toegeven, dat de neger dit eigen belang bij zijne vrijverklaring niet genoegzaam doorziet, maar naar mate hij in beschaving toeneemt, het familieleven waarderen leert en eenig privaats eigendom erlangt, zal het levendiger tot hem spreken. Voor zoover met de emancipatie pogingen gepaard gaan om den neger tot vrijen arbeid in eigen belang aan te moedigen, zou men die pogingen niet anders dan kunnen toejuichen. Maar het regerings-ontwerp gaat verder. Het dwingt niet alleen tot arbeid; het brengt niet alleen mede dat die arbeid voor een groot deel niet ten nutte van den neger en zijn gezin zelf zal strekken, maar het wil zelfs den vrijgemaakten slaaf dwingen tot arbeid voor de terug-gave der aan zijnen voormaligen meester betaalde schadeloosstelling. Daardoor zou die teleurstelling en verbittering kunnen ontstaan, waarvan de Memorie van Toelichting spreekt. De slaven, die, zoo als daar wordt erkend, zeer goed weten wat bij onze Britsche en Fransche naburen in West-Indie heeft plaats gevonden, zullen zich te leur gesteld gevoelen, omdat zij onder-vinden zullen, na de afschaffing der slavernij niet werkelijk vrij-te zijn.

Sommige voorstanders van eene trapsgewijze afschaffing der slavernij deelden in deze bedenkingen niet en keurden integendeel de behoedzaamheid der Regering goed, zonder daarom echter in elk opzigt aan de terminologie der wet hun zegel te hechten, die ook naar hun inzien veel te wenschen overlaat. Deze leden achten het, vooral ook voor de vrij te maken slaven zelve, van groot belang, dat zij niet bij de afkondiging der wet in het noodlottig denkbeeld konden worden gebragt van voortaan van alle verplichten arbeid ontheven te zijn. Zij kunnen van die verplichting niet ontslagen worden, omdat juist in dien arbeid en het daaraan verknochte regt om eenig bezit, eenig eigendom voor zich zelve en de hunnen te verwerven, een der krachtigste hulpmiddelen ligt om hen tot het genot der volle vrijheid op te leiden. Zij moeten, naar dit gevoelen, in eenen tusschentoestand worden geplaatst, waarin men hen zooveel mogelijk tot godsdienstige en zedelijke menschen tracht te vormen, die op het familieleven prijs stellen. Alleen moeten zij, van het oogenblik der invoering van de nieuwe wet af, ophouden slaven, dat is verhandelbare zaken te zijn, en men zou dus wel in bedenking willen geven om, in plaats van de afschaffing der slavernij te vermelden, de wet te doen aanvangen met de verklaring, dat alle wetsbepalingen en verordeningen, waarbij of waardoor de slavernij gewettigd of geregeld is, op een bepaald tijdstip worden afgeschaft en buiten werking gesteld. Met opzigt tot den tekst van het artikel is het volgende aangemerkt.

lit. a. In het stelsel der Regering zelve, die de slavernij voor allen gelijktijdig wil doen eindigen, zal hier iets moeten bepaald worden omtrent den termijn, binnen welken het besluit van den gouverneur van Suriname volgen moet.

lit. b. De opmerking is gemaakt, of het, ook met het oog op het in de Memorie van Toelichting vooruitgezet denkbeeld, dat de vergoeding voor de slaven, die regt op manumissie hebben verkregen, zoo mogelijk, bij minnelijke schikking moet worden bepaald, niet beter ware, de meesters te verplichten om binnen het jaar aan den gouverneur een staat in te dienen van de slaven, voor welke zij, ingevolge deze bepaling, eene schadeloosstelling meenen te kunnen eischen. Men vroeg voorts, of het in den geest van het artikel de bedoeling is, dat jaar als eenen fatalen termijn aan te nemen, na afloop waarvan praescriptie daár zou zijn. Zoo ja, dan scheen die termijn te kort. De eigenaren der bedoelde slaven konden in Europa gevestigd zijn.

lit. c. Daar hier reeds dadelijk het beginsel van onteigening der slaven op den voorgrond treedt, 't welk vervolgens in de

Afschaffing der slavernij in West-Indië.
(Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.)

wet gestreng wordt doorgevoerd, heeft men teruggewezen op de menigvuldige bedenkingen, tegen het aannemen van dat beginsel bij de algemeene beschouwingen gemaakt. Afschaffing der slavernij, opheffing van eenen wederregtelijken toestand, is geheel iets anders dan onteigening ten algemeenen nutte. Daarenboven, men herhaalde het, worden hier de regelen, die bij elke onteigening ten algemeenen nutte van staatswege gevolgd behooren te worden, op eene in 't oog vallende wijze verkracht. De Staat, hij die onteigent, bepaalt zelf eigenmagtig het bedrag der schade-loosstelling, zonder dat de onteigende is gehoord, of zonder dat omtrent dat bedrag eene uitspraak, op onpartijdige waardering gegrond, plaats vindt. — Hiertegen werd echter aangevoerd, dat het niet de Regering maar de wetgever is, die het bedrag der schadevergoeding regelt, en dat men bij dezen stipte onpartijdigheid onderstellen moet.

Art. 2. Wierd, zoo als de meesten wenschen, geheel het begrip van onteigening uit de wet weggenomen, dan zou ook het hier bedoelde reglement en de omslagtige vormen, die daarbij waarschijnlijk zullen moeten worden voorgeschreven, vervallen. In elk geval zou men het reglement, 't welk de Regering wenscht vast te stellen, of althans de hoofdtrekken daarvan, wenschen te kennen. Men ziet niet in, waarom de Regering in dit opzigt het voorbeeld der Staatscommissie niet gevolgd heeft, die een ontwerp van een reglement van onteigening bij hare voordragt heeft overgelegd. Te meer moet men op zulk eene mededeeling prijs stellen, omdat in het reglement ligt bepalingen kunnen voorkomen, die in de wet behooren over te gaan. Zoo meent men, dat aan de slaveneigenaren de verplichting moet worden opgelegd, om dadelijk, althans vóór den afloop der dertig dagen waarvan art. 1 c spreekt, aangifte te doen van het getal slaven, 't welk zij bezitten, en van onderscheidene bijzonderheden, die de Regering omtrent elk dier slaven behoort te kennen. Het nakomen dier verplichting zal door strafbepalingen verzekerd moeten worden. Maar dan ook behooren die bepalingen in de wet te huis. Daarbij schijnt in haar stelsel ook een termijn vastgesteld te moeten worden, binnen welken de onteigening afgehoopen behoort te zijn.

T W E E D E H O O F D S T U K.

Over de berekening der schadeloosstelling.

Art. 3. Naar het vrij algemeen gevoelen is het cijfer der vergoeding, die voor elken slaaf zou worden betaald, te ruim gesteld. Niet eene billijke tegemoetkoming, meer zelfs dan geheele schadeloosstelling zou worden toegekend. De Regering erkent dit zelve eenigermate, daar zij bij de toelichting van dit artikel de vergoeding met nadruk *onbekrompen* noemt. Maar mag hier, waar uit de schatkist moet worden geput, met zoo onbekrompen hand te werk worden gegaan? Moest de Regering, in haar eigen stelsel van terugbetaling der vergoeding door den vrijgemaakten slaaf, niet in 't oog houden, dat zij scheidsman is tusschen twee partijen en dat bevoordeeling van de eene onregt is jegens de andere? Volgens de opgaven van een reeds aangehaald schrijver, LE PELLETIER SAINT REMY, is het gemiddeld cijfer, 't welk Groot-Brittannie bij de emancipatie voor elken slaaf in zijne kolonien betaald heeft, omstreeks f 300 (635 fr. 61 cent.) en heeft Frankrijk daarvoor gemiddeld ruim f 250 (530 fr.) ten offer gebragt; welke laatste som dan nog grootendeels in staatspapier, dat destijds geenszins de volle waarde vertegenwoordigde, is voldaan. De berekening op bladz. 14 der Memorie van Toelichting leidt tot de uitkomst, dat voor de slaven in Suriname gemiddeld f 375 per hoofd zou worden betaald. Nederland zou derhalve zich, althans wat Suriname betreft, grootmoediger jegens de plantage-eigenaren toonen dan Groot-Brittannie en Frankrijk geweest zijn; eene grootmoedigheid die ook daarom verkeerd zou werken, omdat zij den geheelen vrijkoop van slaven door menschevrienden, waarvan vroeger van tijd tot tijd voorbeelden gegeven zijn, die zich thans konden herhalen, moeilijker maakt. Dat de som, die de Staat als vergoeding betalen zou, te hoog is, scheen zelfs door cijfers bewezen te kunnen worden. Men haalde het voorbeeld aan van eene plantage, welke verkocht is voor een derde van den prijs, die aan den eigenaar zou moeten worden uitgekeerd voor de slaven, die zich daarop bevonden, ingevolge de waardering, door de Regering in dit artikel voorgesteld.

Deze redeneringen vonden echter bij sommige leden tegenspraak. Als men het gemiddeld cijfer, hetwelk Nederland hoofd voor hoofd voor elken slaaf betalen zou, in vergelijking brengt met hetgeen Engeland en Frankrijk voor de emancipatie hebben besteed, mag niet enkel op Suriname worden gelet, maar moet ook de vergoeding voor de slaven op onze West-Indische eilanden in rekening komen. Het gemiddeld cijfer dier vergoeding bedraagt veel minder dan f 375 voor elken slaaf. De Regering heeft overigens bij het voorstellen van een quantum der schadeloosstelling het ontwerp

der Staatscommissie gevolgd, die daarvoor tot grondslag de prijzen genomen heeft, gedurende de jaren 1843 tot 1853 zoowel bij opefbare als onderhandsche verkooping in de kolonie Suriname voor slaven besteed. Die verkoopprijzen kunnen, als het er op aankomt om het verlies te waarden, 't welk de plantage-eigenaren door gemis van den arbeid hunner slaven zullen lijden, niet als te hoog worden beschouwd, omdat gedurende al dien tijd de emancipatie als een dreigend zwaard aan die eigenaren boven 't hoofd hing en daardoor de prijs der slaven wel moest worden gedrukt. In den regel hebben dan ook zelfs de dissenterende leden in de Staatscommissie eene nog hoogere waardering verlangd.

Op deze beschouwingen werd geantwoord, dat, zoo men aanneemt dat de waardering der Staatscommissie juist was, die der Regering zeker als te hoog moet worden beschouwd. Volgens het plan der Staatscommissie toch zouden ook de gronden der plantages worden onteigend en was de waarde dier gronden onder de schade-loosstelling voor de slaven begrepen. Thans zouden de eigenaren der plantages hunne gronden behouden, en behoort dus de schade-loosstelling zoo veel minder te worden gesteld als de waarde dier gronden bedraagt. Nu heeft de Staatscommissie wel op den voorgrond gesteld, dat in Suriname de plantages zonder de slaven geene waarde hebben, maar die stelling is in hare algemeenheid blijkbaar niet aannemelijk. Ware zij gegrond, geheel het denkbeeld, dat de plantage-eigenaren hunne gronden met voordeel door geïmmigreerde vreemde arbeiders kunnen laten bebouwen, zou niets dan eene begoocheling zijn. De Regering zelve neemt de stelling niet aan, of blijft die niet vasthouden. De redenering op bladz. 13 en 14 der Memorie van Toelichting met opzigt tot de katoenplantages heeft geene betekenis hoegenaamd, als daarbij niet bedoeld wordt dat de eigenaren dezer plantages zich niet over de waardering hunner slaven op f 200 per hoofd kunnen beklagen, omdat zij zoodanig bedrag ook volgens het voorstel der Staatscommissie zouden hebben erlangd, die hunne gronden, gebouwen en machinerien zonder vergoeding wilde ontnemen, terwijl zij thans het gewichtig voordeel zullen genieten van die gronden, gebouwen en machinerien te behouden. Op bladz. 15 der memorie wordt beweerd, dat aan de eigenaars bepaalde voorwaarden konden worden opgelegd, omdat zij volgens het regerings-ontwerp schadeloosstelling zullen erlangen *voor den slaaf met het land er bij berekend, en bovendien het land voor zich zullen behouden*. Wat zouden die uitdrukkingen beteekenen, als het land zonder de slaven geene waarde hoegenaamd had? De schrijver van het werkje *« Lets over de emancipatie der slaven, door eenen voormaligen bewoner » der kolonie Suriname »* bestrijdt dan ook opzettelijk dat gevoelen. Uit zijne redenering op bladz. 52 moet men opmaken, dat door-eengerekend de eigenaren, nu zij de gronden behouden, in het bezit blijven eener waarde, gelijkstaande met een vierde van de schadeloosstelling, voor de slaven te betalen. Degeen die f 100,000 ontvangt, behoudt f 25,000 aan gronden. Maar daaruit volgt dan ook, dat de waardering der Regering juist zoo veel hooger is als die der Staatscommissie.

Ook de bijzonderheden der in het artikel voorkomende prijsbepaling gaven tot menige bedenking aanleiding. Waarom, vroeg men, zijn de plantageslaven niet, even als de particuliere slaven, naar hunnen ouderdom in categorien verdeeld? Thans worden dezen hoofd voor hoofd op hetzelfde bedrag geschat, overschillig of zij door hunnen jeugdigen ouderdom niet tot werken geschikt, of wel oud en invalide zijn. Met opzigt tot slaven en slavinnen wordt in 't geheel geen onderscheid gemaakt. In verband met het stelsel van terugbetaling ligt daarin eene groote onbillijkheid, terwijl tevens, daar de eene slavenmagt wel geheel anders zal zijn zamengesteld dan de andere, ook onregtmatige bevoordeeling of benadeeling der eigenaars plaats vindt. Men antwoordde op deze bedenking, dat bij verkoop van plantages de slaven steeds in massa, door elkander berekend, verkocht worden, en dat er dus alle reden was om hier, waar toch iets dergelijks plaats vindt, dat beginsel te volgen.

Maar waarom dan, vroeg men verder, zulk een in 't oog loopend verschil tusschen de massale waarde der slaven, naar mate van den aard der plantages waarop zij arbeiden; zoodat voor den slaaf op eene suikerplantage f 500, voor dien op eene koffijplantage f 325 en voor dien op eene katoenplantage f 200 zou betaald worden? Het verschil staat in verband met de meerdere waarde van de eene plantage boven de andere; eene meerdere waarde, die uit de altijd wisselvallige prijzen der onderscheidene producten in een gegeven tijdperk voortspuit. Met de eigenlijke beweegreden van de emancipatie en van de schadevergoeding heeft dat verschil in den prijs der producten echter niets gemeens. Omdat de suikercultuur gedurende een zeker aantal jaren grootere winsten heeft opgeleverd, zijn de suikergronden en de slaven die er op werken hooger aangeslagen. Maar moet men dan, nadat de eigenaren dezer gronden geruimen tijd achtereen zoo veel grootere

Afschaffing der slavernij in West-Indie.
(Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.)

winsten hebben genoten, hun nu nog eene hoogere som van tegemoetkoming toekennen, dan aan de eigenaren van andere gronden, die welligt niet minder belangrijke kapitalen in de cultuur van koffij of katoen hebben gestoken, maar met minder voordeelige uitkomsten? Men kon daarin niet anders dan eene onbillijke bevoordeeling van den eenen eigenaar boven den anderen zien, en zulks te meer nog, omdat, zoo als de wet daar ligt, eigenlijk alleen de waarde van den slaaf als arbeider in aanmerking komt, en de negers op de katoenplantages, ofschoon op het laagste cijfer gewaardeerd, in den regel tot de sterksten behooren en tot den veldarbeid het meest geschikt zijn. Veel scheen daarom voor het denkbeeld te pleiten, om de veldarbeidende negers allen op dezelfde waarde te schatten, of althans geen zoo groot verschil tusschen de waarde van den eenen en den anderen te laten bestaan. Men wordt te meer tot zulke denkbeelden gebragt, als men bijv. in een der bij de Kamer ingediende adressen leest, dat men onder bepaalde omstandigheden de slaven van de groote katoenplantage *Zeezicht* in huur op eene suikerplantage heeft laten arbeiden. Welk onderscheid bestaat er nu, uit het oogpunt van arbeiders en van hunne waarde voor den eigenaar, tusschen die op eene suikerplantage verluurde en de daarop te huis behoorende slaven?

Is met het oog op de eigenaren, die de schadevergoeding zouden bekomen, het verschil in waardering der plantageslaven, naar den aard der cultuur waarin zij thans gebruikt worden, af te keuren, voor de slaven zelven leidt, gelijk reeds vroeger in dit verslag is aangemerkt, in het stelsel der wet dat verschil tot hooggaande onbillijkheid. Geene eenigzins aannemelijke reden is aan te voeren, waarom voor het genot der volkomen vrijheid, bij art. 16 toegezegd, de suikerslaaf door zijnen arbeid f 500 zou moeten verdiend hebben, terwijl de even krachtige, even weinig beschaafde katoenneger met f 200 zou kunnen volstaan.

Het voorbeeld bestaat, naar men beweerde, van eene slavenmagt, welke niet lang geleden op eene katoenplantage verkocht is voor den prijs van f 300 de werkbare slaven, waarvan de meesten na dien tijd voor de suikercultuur zijn gebruikt. Wierd nu het regerings-ontwerp in werking gebragt, dan zou aan den nieuwen eigenaar dezer slaven uit 's Rijks kas een voordeel van f 200 per slaaf worden toegekend, en voor de slaven zou, onverdiend, hunne schuld ter vrijmaking in dezelfde verhouding worden verzwaard. Zijn er werkelijk zulke voorbeelden, dan zou er maar al te veel grond zijn voor de beduchtheid, door verscheidene leden geopperd, dat de waardering der slaven naar den aard der cultuur waarin zij werkzaam zijn, tot misbruik aanleiding kon geven. In het vooruitzicht van het tot stand komen eener wet als de tegenwoordige, die de schadeloosstelling regelt naar het getal slaven bij de overname op elke plantage aanwezig, zou men bijv. katoenslaven naar suikerplantages kunnen doen overgaan. Nu weet men wel, dat het Gouvernement in Suriname de overbrenging van slavenmagten van de eene plantage naar de andere niet vergunt; maar, even als er tot nu toe ook *onderhandsche* verkoopen van slaven plaats hebben, is ook *onderhandsche* overbrenging van slaven denkbaar. De aanwijzing in de wet van een reeds verleden tijdstip, waarop het aantal toen op elke plantage aanwezig geweest zijnde slaven tot maatstaf voor de schadeloosstelling zou strekken, ware het beste middel om misbruiken van dezen aard te keer te gaan. Er waren zelfs leden, die de hooge schadeloosstelling niet wilden hebben verleend dan voor slaven, van welke het bewezen was dat zij een zeker aantal jaren op eene suikerplantage of op eene andere van de drie eerste categorien hadden gearbeid.

Wat de particuliere slaven betreft, is de Regering in zoo ver van het voorstel der Staatscommissie afgeweken, dat zij in de rangregeling andere maatstaven van ouderdom heeft aangenomen. Men wil dit niet wraken, ook omdat, naar het schijnt, het gemiddeld voor elken slaaf te betalen bedrag hetzelfde is gebleven, maar acht het toch vreemd, dat niet de minste reden voor die afwijking wordt opgegeven. Ook werd betwijfeld, of het wel billijk is, voor deze slaven geen anderen maatstaf te kiezen dan den ouderdom, en dus het groot verschil in aard, aanleg en ontwikkeling volstrekt niet in aanmerking te nemen. Een bekwaam ambachtsman, teekenaar enz. zal dan toch voor zijnen meester wel hoogere waarde hebben dan een sjouwerman. De Engelschen zijn, naar men meent, bij het verleenen van schadeloosstelling voor deze categorie van slaven niet uitsluitend van den maatstaf des ouderdoms uitgegaan.

Art. 4. In de oeconomie der wet slaat dit artikel alleen op de particuliere slaven, in lit. b van art. 3 vermeld. Duidelijkheids-halve behoort dit te worden uitgedrukt. Ook werd de twijfel geopperd, of het geboortjaar wel altijd op de slavenregisters voorkomt. Bij art. 5 van het wets-ontwerp lit. B wordt die leemte ondersteld en daarin voorzien. Waarom, vroeg men, is dit hier niet geschied? Of zouden op Suriname in het geheel geen Christendoopboeken voor de slaven bestaan? Ook de redactie van art. 5

lit. B is beter. De taalkundig onverdedigbare uitdrukking: "BEKEND GESTELDE geboortjaar" is daar vermeden. Men meende hier reeds een bewijs te vinden, dat het tweede wets-ontwerp met meer zorg is bewerkt dan het eerste; iets waarvan ook vervolgens sporen worden aangetroffen.

Art. 5. Vrij algemeen verklaarde men zich tegen het denkbeeld om ook voor weggelooopen slaven schadeloosstelling te geven, en vooral om bij de toekening daarvan zoo ver te gaan, dat de meester vergoeding erlangde voor een slaaf, die reeds twee jaren lang afwezig is. Alleen wanneer het beginsel in de wet werd opgenomen, om de schadeloosstelling te berekenen naar de sterkte der slavenmagt op een reeds verleden tijdstip, zouden de sedert weggelooopen slaven niet behoeven te worden afgetrokken. Zoo als de wet thans ligt, kunnen echter alleen de slaven in aanmerking komen, die op het tijdstip der onteigening of der overname werkelijk aanwezig zijn. De slavernij is een feit. Als de slaaf is weggelooopen, bestaat dat feit niet meer. De billijkheid eischt niet, aan den eigenaar de kans te betalen op het terug-erlangen van een slaaf, die reeds twee jaren lang afwezig is geweest en in zulk een geval in den regel wel voor hem verloren zal zijn. Daarenboven kon de bepaling tot misbruik aanleiding geven. Voor zoover het verblijf van den weggelooopen slaaf bekend ware, zou hij voor geld kunnen overgehaald worden om zich nog eens te vertoonen. Bij enkele leden echter vond de voorgestelde bepaling verdediging, omdat zij overeenstemt met de usantien in Suriname bij den verkoop van plantages.

Bij lit. c is de vraag gedaan, of het de bedoeling is voor veroordeelden tot dwangarbeid, wier straf tijd binnen de vier jaren eindigt, schadeloosstelling te verleenen.

De slotbepaling van het artikel vereischt nadere toelichting. Zulk eene bepaling scheen in het stelsel der Staatscommissie beter te huis te behooren dan hier. Men kan zich niet goed voorstellen, welke bestemming aan de teruggekeerde wegloopers en aan de veroordeelden, wier straf tijd geëindigd is, zal worden gegeven. Zullen zij in de gemeenten worden opgenomen? Of zal men hen dwingen, op de plantages hunner voormalige meesters te arbeiden? Op de tuchtplantages van art. 18 zullen zij wel niet kunnen worden geplaatst, omdat zij na de vrijmaking geen vergrijp hebben gepleegd.

In 't algemeen werd gevraagd, welke de betrekking der slaven, die niet voor schadeloosstelling in aanmerking komen, tot hunne voormalige meesters zijn zal.

Art. 6. Dit artikel zegt, zoo als het thans is geredigeerd, iets anders dan de Regering wilde uitdrukken. Zij heeft boven allen twijfel willen stellen, dat de kleederen, het pluimvee en de verder bedoelde voorwerpen bij de vrijmaking het eigendom blijven van den neger, zoodat de meester daarop niet het minste regt kan doen gelden. Het artikel zegt alleen, dat voor die kleederen enz. geene afzonderlijke schadeloosstelling wordt verleend. Uit de gezegde bewoordingen is het onbetwistbaar eigendomsregt van den neger zelfs niet eens af te leiden.

Art. 7. De twijfel is geopperd, of dit artikel alleen op de particuliere slaven, of ook op al de anderen slaat. Wel wordt art. 3 zonder eenige beperking aangehaald, maar dit is in het 1ste lid van art. 4 mede het geval, en toch worden daar uitsluitend de particuliere slaven bedoeld. De grond tot den twijfel ligt daarin, dat de schadeloosstelling voor de plantage-slaven massaal wordt berekend, zonder acht te slaan op de individuele waarde, weshalve te beweren ware, dat, wat deze slaven betreft, mindere schadeloosstelling voor de ziekelijke niet te pas komt.

In het laatste lid van het artikel wordt van een te benoemen "onzijdigen" persoon op zoodanige wijze gewag gemaakt, als of de "geneeskundigen" in het 1ste lid voor eenzijdig te houden waren. Men zou er het gevolg uit kunnen trekken, dat een geneeskundige niet ter beslissing zou mogen benoemd worden.

Eene dergelijke bepaling als van art. 7 in het wets-ontwerp lit. B ware in het stelsel ook van deze wet niet overtollig. Men begrijpt niet, waarom ze hier is weggelaten.

Art. 8. Men keurt het algemeen af, dat in deze en in verscheidene volgende artikelen, zoo als 10, 12 en 13 van "in-bezitstelling aan" of "in-bezit-neming door" het Gouvernement gesproken wordt. Nu geene onteigening van gronden plaats heeft, zoo als volgens het ontwerp der Staatscommissie het geval zou zijn geweest, komt zulk eene *in-bezit-neming* niet te pas. Het Gouvernement komt niet in het bezit van de slaven. Zij zijn door de afschaffing der slavernij vrij en worden alleen, als vrijgemaakte slaven, zoo als de wet hen bij herhaling noemt, aan een bijzonder toezigt van staatswege onderworpen. Eene zonderlinge strijdigheid wordt door het bezigen der bedoelde uitdrukking geboren, vermits volgens art. 12 door en met de *in-bezit-neming* der negers ophouden een object van eigendom te zijn, en het

Afschaffing der slavernij in West-Indie.
(Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.)

Gouvernement derhalve in het bezit wordt gesteld van iets wat geen eigendom meer wezen kan. Veel beter ware het, enkel van overname door het Gouvernement te spreken, en er dan bij te voegen, dat met die overname het bijzonder toezigt van staatswege van art. 16 aanvangt.

Art. 9. De nalatigheid om de vrijgemaakte slaven over te geven strekt tot groot nadeel van dezen. De eigenaars zouden kunnen beweren, dat zij het regt hadden, zulke negers nog zonder loon te laten arbeiden. Zij moeten dus voor het geval van nalatigheid met straf worden bedreigd. Waarschijnlijk is de Regering voornemens, op het voetspoor der Staatscommissie, tegen deze en dergelijke vergrijpen in het afzonderlijk reglement op de onteigening te voorzien. Dit laat zich ook uit de slotbepaling van art. 13 afleiden. Maar vermits het hier strafbepalingen geldt, behooren die beter in de wet te huis. Art. 9 van het wets-ontwerp lit. B behelst zulk eene strafbepaling voor het geval van onderschuiving bij de overgave van andere slaven.

Art. 11. Het is geenszins duidelijk, op welke wijze de hier bedoelde regten van derden, voortvloeiende uit de verbanden die op gronden en slaven kleefden, zullen worden uitgeoefend, en men vreest dat uit de bepaling, zoo als zij daar ligt, vele moeilijkheden en rechtsgedingen zullen voortspuiten. Indien het waar is, dat in Suriname de hypotheeken niet alleen op den grond gevestigd zijn, maar tevens op de slavenmagt, dan zal toch wel nooit deze laatste als uitsluitend verbonden zijn aan te merken. En is het dan billijk, dat de hypotheekhouder zijn volle regt op het bedrag der schadeloosstelling uitoefent, zoodat na de geregelijke uitwinning aan den eigenaar niets overbleef dan de bloote grond, die, zoo als de Memorie van Toelichting weder bij dit artikel, in strijd met andere daarin gebezigde uitdrukkingen, beweert, zonder de slaven geene waarde heeft? Zou dit ook niet tot onherstelbare benadeeling van eenen tweeden hypotheekhouder strekken? Is het inderdaad onvermijdelijk, dat de wetgever in het belang der hypotheekhouders tusschen beide treedt, dan schijnt eene meer uitgewerkte regeling van dit punt noodzakelijk, en met name ook aangewezen te moeten worden, welk deel van de schuld op de slavenmagt, welk ander deel op den grond kleeft. Er waren echter leden, naar wier gevoelen de wet niet zoo ver gaan moest, en met name het vraagstuk omtrent het aanspreken der schadeloosstelling voor nog niet opeischbare schulden ter zijde moest worden gelaten. Ook hier was de Staatscommissie op een meer zuiver terrein. Volgens haar ontwerp werd geheel de plantage onteigend en sprak Let dus wel van zelf, dat zuivering van alle daarop klevende verbanden moest plaats hebben.

Art. 12. Volgens dit artikel zullen de vóór de uitvaardiging der wet vrijgegeven slaven met degenen, die volgens de wet vrij worden, voortaan gezamenlijk onder de benaming van „inlandsche bevolking” aangeduid worden. Men begrijpt echter niet regt, of het hier alleen eene benaming geldt, dan of de gelijkstelling verder zou gaan, zoodat het bijzonder toezigt van art. 15 en de bijzondere rechtstoestand van art. 40 ook op de vroeger vrijgegevenen toepasselijk zou zijn; in welk geval aan de laatsten voortaan onverdiend een ongunstiger lot zou ten deel vallen. De twijfel werd eenigermate versterkt door het opschrift van hoofdstuk III, 't welk van bepalingen spreekt, aan AL de vrijgemaakte slaven gemeen. Is het de bedoeling niet, de thans reeds vrije negers aan het bijzonder staatstoezicht te onderwerpen, dan zullen welligt bij de emancipatie afzonderlijke verordeningen omtrent dezen moeten worden uitgevaardigd.

Het laatste lid van het artikel laat tweederlei opvatting toe. Men kan er uit lezen, dat elke slaaf, hetzij vroeger vrijgegeven, hetzij thans geëmancipieerd, individueel door de benaming van inlander zal worden aangeduid; maar ook dat bij uitsluiting de thans geëmancipieerden, als zij niet met de gemanumitteerden te gelijk worden vermeld, inlanders zullen heeten. De onderscheiding zou in het laatste geval inzonderheid meer spitsvindig dan nuttig zijn.

Art. 13. De straf voor de opzettelijke nalatigheid met opzigt tot de behoorlijke behandeling van den slaaf gedurende den tusschentijd van de uitvaardiging der wet en de overname, is niet genoegzaam. Wanneer ten gevolge dier opzettelijke nalatigheid de waarde van den neger als arbeider verminderd is, moet dit invloed hebben op het bedrag der schadeloosstelling.

Voor „art. 3”, in den voorlaatsten regel van het artikel, moet gelezen worden „art. 2.” Men herinnerde daarbij, dat in het vroeger ingediend wets-ontwerp gelezen werd: „het aan deze wet geannexeerde reglement” en dat die uitdrukking sedert door de Regering voor eene schrijf- of drukfeil is verklaard. Men had ze, gelijk reeds uit eene vroegere opmerking bleek, gaarne behouden gezien.

DERDE HOOFDSTUK.

Bepalingen aan al de vrijgemaakte slaven gemeen.

Het blijkt niet, in hoever de bepalingen van dit hoofdstuk ook op de 500 gouvernementsslaven toepasselijk zijn. Zoo zij met al de andere plantageslaven op ééne lijn wierden gesteld, zou hun toestand slechts zeer weinig verbeterd worden.

Art. 15, alin. 2. Tot tweederlei opmerking gaf deze zinsnede aanleiding. Verscheidene leden achtten de daarin voorkomende bepaling hoogst onbillijk met het oog op de slaven. Een particuliere slaaf zou als plantageslaaf beschouwd en dus in een veel ongunstiger toestand geplaatst worden, alleen omdat hij twee jaren op eene plantage gewerkt heeft. Voor zoover nu en dan de particuliere slaven bij wijze van straf naar de plantages gezonden wierden, liet zich zoo iets misschien verdedigen; maar niet als het eenen slaaf gold, door zijnen meester aan den plantage-eigenaar verhuurd. Zulke verhuringen hadden somtijds plaats met opzigt tot negers, die 't een of ander handwerk, dat van timmerman bijv. verstonden. Aan zulk een timmerman zou het nu, na de invoering der wet, niet geoorloofd zijn, naar Paramaribo terug te keeren om daar zijn handwerk uit te oefenen. Ligt zou hij óf op de plantages, óf in de gemeenten tot zwaren veldarbeid gedwongen worden.

In de tweede plaats gaf men in overweging om ten termijn van twee jaren tot vier te verlengen, niet zoo zeer in 't belang der slaven, als in dat der schatkist. Bij de voorstellen der Staatscommissie was insgelijks die tweejarige termijn aangenomen. Maar die voorstellen zijn reeds in 1855 openbaar gemaakt. De plantage-eigenaren konden in de verwachting dat zij tot stand zouden komen, hunne slavenmagt met particuliere slaven hebben versterkt, voor welke dan, vooral als het jongelieden gold en de eigenaar tot de suikerplanters behoorde, hoogere schadeloosstelling zou moeten worden betaald.

Alin. 3. „De kinderen, na afkondiging dezer wet uit SLAVEN geboren, zijn vrij.” Met verbazing heeft men deze zinsnede in de wet aangetroffen. Naar de letter opgevat brengt zij de erkenning mede, dat ook na de afschaffing der slavernij van art. 1 weinig meer is dan eene schoonklinkende phrase. In elk geval wordt hier erkend, dat alleen de kinderen, die nog geboren moeten worden, volkomen vrij zullen zijn; terwijl aan de ouders niet meer dan eene zeer beperkte vrijheid geschonken wordt. Op nieuw komt uit, hoe zeer de wet op twee gedachten hinkt en hoe zeer daarin eene duidelijke afbakening tusschen den tegenwoordigen en den toekomstigen toestand der Surinaamsche negers ontbreekt. Terwijl de wet de slavernij afschaft, waagt zij het niet dat vooruitgezet beginsel zuiver in toepassing te brengen, en beweegt zich dien ten gevolge open valsch, onbestemd terrein. Er waren echter ook leden, naar wier gevoelen al te veel betekenis aan de aangehaalde zinsnede gehecht wordt. Bij het nederschrijven daarvan schijnt men eene bekende bepaling van het vroeger ontworpen West-Indisch regeringsreglement voor de oogen te hebben gehad en bij dat ontwerp niet te hebben willen achterblijven. Misschien ook staat de gebezigde uitdrukking in verband met de bepaling van art. 1, volgens welke de afschaffing der slavernij niet daár is dan na den afloop der onteigening tegen schadeloosstelling, en heeft men van slaven gesproken omdat de negers nog gedurende eenen korten tijd na de afkondiging der wet als zoodanig te beschouwen zijn. Maar heeft de steller dier wet, van slaven sprekende, alleen dien tusschentijd op het oog gehad, waarom dit dan niet uitgedrukt? En waarom van het geboren worden uit slaven, in plaats van uit slavinnen gewaagd? (1)

Ook de verdere inhoud dezer zinsnede geeft, in verband tot geheel het stelsel der wet, veel stof tot bedenking. De later geboren kinderen zijn onvoorwaardelijk vrij, maar blijven in de magt hunner ouders, welke laatsten aan een bijzonder staatstoezicht zijn onderworpen en eerst langzamerhand in het genot eener volkomene vrijheid komen. Men kan zich van zulk eenen toestand geen duidelijk denkbeeld maken, al stemt men ook volgaarne toe, dat de kinderen onder de magt hunner ouders moeten blijven, omdat deze laatsten daardoor tot datgene worden opgeleid wat onder hen ongelukkig nog zoo zeldzaam is: het familieleven met al de voordeelen van zedelijken aard, daaraan verknocht. Hoe dit zij, die toestand zal voor de jeugdige negers voortduren, tot dat zij den vollen ouderdom van twaalf jaren hebben bereikt. Dan, schijnt het, worden zij mondig verklaard, of althans ontslagen van de magt hunner ouders. Waarom, kan men vragen, geschiedt dit reeds op twaalfjarigen ouderdom? Maar vooral, wat zal vervolgens hun lot zijn? De wet bewaart omtrent dit gewigtig

(1) Verg. § 4. I. DE JURE PERSON. „Servi . . . nascuntur ex ancillis.”

Afschaffing der slavernij in West-Indie.
(Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.)

punt het diepste stilzwijgen. Al de verder daarin voorkomende bepalingen wegens het staats-toezigt, de maatregelen tot het weren van lediggang, omzwerfing en zedeloosheid en dergelijke zijn op *vrijgemaakte slaven*, niet op *vrijgeborene negers* toepasselijk. Zelfs art. 43 van het ontwerp spreekt wel van eene herziening der wet na tien jaren en van het alsdan in overweging nemen der vraag, in hoe ver het algemeen burgerlijk regt van Suriname voor de negers van kracht zal kunnen worden, maar gewaagt daarbij uitdrukkelijk van den afzonderlijken regtstoestand der *vrijgemaakten*. Na twaalf jaren derhalve zou een geslacht van negers opkomen, dat in allen deele met de Europeesche bevolking der kolonie gelijk zou staan; jeugdige negers in eenen anderen regtstoestand dan hunne ouders geplaatst. Men kan zich onmogelijk voorstellen, dat dit de bedoeling is, en vermoedt hier eene leemte, die aanvulling eischt.

Art. 16. Bij de overweging van dit artikel werden de bedenkingen herhaald, reeds hiervoor onder de algemeene beschouwingen ontwikkeld. Zoo men het nagenoeg algemeen wenschelijk en noodzakelijk keurde, dat de vrijgemaakte slaven in eenen staat van voogdij geplaatst, ja zelfs op de eene of andere wijze tot arbeid verplicht wierden, zag men in de hier voorgeschreven onderwerping aan een bijzonder staats-toezigt vrij wat bezwaar: eensdeels omdat men den waren aard van dat toezigt, bij het gemis der daaromtrent vast te stellen verordeningen, niet kent; anderdeels omdat, zooveel zich die aard van het toezigt uit de volgende bepalingen laat opmaken, het, naar veler oordeel, te ver gaan of met onuitvoerbare maatregelen in verband zou staan.

In elk geval wilde men — gelijk mede reeds vroeger gebleken is — de laatste zinsnede van het artikel uit de wet zien verdwijnen. Zoo aan de vrijgemaakte negers de verplichting tot het geven van geldelijke bijdragen moest worden opgelegd, behoorden die bijdragen niet te strekken tot teruggave aan den Staat van den vrijheidsprijs. Een fonds tot algemeen nut van de negers zelve kon daarvan worden gevormd. Misschien zelfs kon men, gelijk zulks in de Fransche kolonien plaats vindt, aan de negers eene belasting opleggen, bij het niet-betalen waarvan zij tot gedwongen arbeid wierden verplicht. Maar het stuitend en onedel denkbeeld om hen te laten arbeiden voor de schadeloosstelling hunner voormalige meesters kon niet behouden blijven.

Nog uit andere oogpunten werd het laatste lid van het artikel bestreden. Verscheidene leden achtten het strijdig met alle gezonde begrippen van staatsregt, dat als de wetgever zich genoopt gevoelt, bepaalde personen aan een bijzonder toezigt te onderwerpen, dat toezigt weder kon worden afgekocht. Niet eens zou, zoo als de bepaling daar ligt, die afkoop altijd tot het door den neger beoogde doel leiden. Het ontslag van het staats-toezigt is van de zijde van het Gouvernement facultatief. De neger zou jaren achtereen alle krachten hebben kunnen inspannen om de benodigde som tot het erlangen zijner volkomene vrijheid bijeen te brengen, en dan toch, als hij den eindpaal meent te hebben bereikt, in denzelfden toestand kunnen blijven als te voren. Misschien echter ontstaat deze laatste bedenking uit eene minder juiste redactie der bepaling. De Memorie van Toelichting geeft aanleiding tot het vermoeden, dat in het denkbeeld der Regering de neger, na het kwijten der schuld, mits bij dit verkiest, altijd de vrije beschikking over zijn persoon, zijn arbeid en het loon van zijnen arbeid verkrijgt. Maar dan ook moet hier gelezen worden: *wordt, des verkiezende, ontslagen*, niet: *zal, des verkiezende, ontslagen kunnen worden*.

Nog tot twee vragen gaf dit artikel aanleiding, namelijk: 1°. in hoever en bij welke autoriteit de vrijgemaakte slaaf zich over het toezigt van staatswege zal kunnen beklagen, als dit tegen hem niet slechts met gestrengheid, maar met hardheid en onregtvaardigheid wordt uitgeoefend; 2°. waarom niet, hetzij hier hetzij elders in de wet, de bepaling voorkomt, die men in art. 17 van lit. B vindt, dat elke vrijgemaakte slaaf, zoodra de bepalingen der wet op hem worden toegepast, een geslachtsnaam aanneemt, die op zijne kinderen overgaat?

Artt. 17 en 18. Naar het oordeel van eenige voorstanders eener trapsgewijze emancipatie behoorde eene soortgelijke bepaling als die van art. 17 in de wet op den voorgrond te staan, en daarvan het hoofddenkbeeld uit te maken. De wet moest in haar eerste artikel de slavernij afschaffen, maar reeds dadelijk daarbij voegen, dat de vrijgemaakte slaven in het genot dier vrijheid treden onder bepaalde voorwaarden, namelijk eerst dan en naar mate zij zich dat voorregt door een goed en geregeld gedrag, door arbeidzaamheid en trouw in het nakomen kunnen verplichtingen waardig maken.

Meer algemeen heeft men zich verklaard tegen den onbestemden aard der beide artt. 17 en 18, welker ware strekking eerst duidelijk zou zijn, als men den inhoud der daarbij bedoelde verordeningen kende. Er wordt van *dwangmaatregelen*, van *tuchtplantages* en van *strafplantages* gesproken. Maar waarin zal die dwang en

die tucht bestaan; hoe zullen die plantages worden ingerigt; welke vergrijpen zullen aanleiding geven om daarop geplaatst te worden? De Memorie van Toelichting laat die vragen onbeantwoord. Men zou uit dat stilzwijgen kunnen opmaken, dat de Regering met opzigt tot het strafstelsel de denkbeelden der Staatscommissie omhelst; maar waarom dit dan niet uitdrukkelijk gezegd? Thans zou men uit het weglaten uit art. 18 der woorden: *„zonder het toebrengen van slaven”*, die in het nagenoeg gelijkkluidend art. 31 van het wets-ontwerp der Staatscommissie voorkwamen, kunnen afleiden, dat de Regering nog verder wil gaan dan die commissie. Men gelooft geenszins dat dit hare bedoeling is; maar zelfs de schijn van eene der hoofdgrievens tegen de slavernij in stand te willen houden had moeten worden vermeden. Ook zonder die instandhouding is het maar al te zeer te vreezen, dat de Surinaamsche slaven het geschenk der vrijheid, met al de beperkingen der tegenwoordige wet, als eene misleiding zullen beschouwen.

Art. 19. Op nieuw kwam men bij dit artikel met nadruk op tegen het denkbeeld om door de vrijgemaakte negers het bedrag der schadeloosstelling te doen terugbetalen. Begrijpt de Staat te gemoet te moeten komen aan de schade door de slaveneigenaars te lijden, dan is het, om geene hardere uitdrukking te gebruiken, hoogst onbillijk, het bedrag dier tegemoetkoming op hen, die zoo lang het slagtoffer der slavernij geweest zijn, te willen verhalen. Er waren leden, die uitdrukkelijk verklaarden, dat het behoud in de wet van dit artikel en het daarmede in verband staande 9de lid van art. 16 voor hen eene genoegzame reden tot verwerping van geheel het ontwerp zou opleveren. Naar hun gevoelen konden de vrijgemaakte slaven hoogstens worden verplicht tot het bijdragen in de kosten, waarvan bij art. 22 sprake is, en zou de zucht om aan die verplichting te voldoen voor hen een genoegzame prikkel tot arbeidzaamheid zijn. Andere leden begrepen, dat wanneer de afschaffing der slavernij tot een later tijdperk ware uitgesteld en alleen de bevoegdheid tot het erlangen van eigendom aan de slaven geschonken ware, voor elken neger de betaling der schadeloosstelling aan den eigenaar als voorwaarde van de volle vrijverklaring had kunnen worden gesteld, maar dat te gelijk met die vrijverklaring zulk eene voorwaarde onmogelijk kon worden opgelegd.

Art. 20. De Memorie van Toelichting is hier duidelijker dan het wets-artikel. Zij wijst aan, onder welke bijzondere omstandigheden, zoo als overstroming en binnenlandsche rustverstoring, diensten in het algemeen belang van de vrijgemaakte slaven kunnen worden geveerd, en beperkt het opleggen dier verplichting tot het geval, dat de vereischte vrije arbeiders niet te bekomen zijn. Het ware niet overtollig geweest, een en ander ook in het artikel te doen uitkomen. Zoo als thans de bepaling luidt, zouden van de vrijgemaakte slaven allerlei heerdiensten, zelfs zonder loon, kunnen worden geveerd. In art. 28 van het ontwerp lit. B worden zulke diensten aan de vrijgemaakte slaven der eilanden opgelegd, maar onder uitdrukkelijke bijvoeging, dat dit tegen behoorlijk dagloon geschieden zal.

Art. 21. Men heeft gevraagd, of de hier bedoelde bepalingen onderscheiden zijn van die, in art. 17 vermeld. Van den aard dier bepalingen zelve kan men zich geen goed denkbeeld maken, wel voor zoover lediggang en omzwerfing betreft, die krachtadig moeten worden tegengegaan, maar niet voor zoover het weren van zedeloosheid en het verzekeren der godsdienstige opleiding aangaat. Het te keer gaan van zedeloosheid behoort slechts in eenen beperkten zin tot het gebied des wetgevers, en als er van godsdienstige opleiding sprake is, moet worden uitgemaakt van welken aard die zijn zal, en is de bijvoeging, dat zij verzekerd wordt onder handhaving van het beginsel eener volkomene vrijheid van geweten, niet overtollig.

De redactie van het artikel is in zoo ver gebrekkig, als, in verband met art. 20, de bepalingen geacht kunnen worden alleen tot de vrijgemaakte slaven van het mannelijk geslacht betrekking te hebben; wat toch de bedoeling niet kan zijn.

Art. 22. Het laat zich moeilijk begrijpen hoe, zelfs als art. 19 vervalt, de vrijgemaakte slaven geheel en al in al deze kosten, vooral die van het onderwijs, kunnen voorzien. Die kosten zullen, vooral wat het onderwijs der kinderen op 360 wijd en zijd verspreide plantages betreft, aanzienlijk zijn; althans zoo werkelijk goed onderwijs gegeven wordt en de kinderen tot eenen eenigzins aanmerkelijken trap van beschaving gebracht worden. Ook met opzigt tot het behoorlijk onderwijs der negerkinderen was het ontwerp der Staatscommissie veel gemakkelijker uitvoerbaar dan het regeringsplan. Thans zal, naar veler oordeel, dat onderwijs, evenzeer als het familie- en huwelijksleven, eene begoocheling zijn, tenzij zich het Gouvernement de zaak regtstreeks aantrekke en een goed deel der kosten door den Staat gedragen worde. Daarom

Afschaffing der slavernij in West-Indie.
(Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.)

miste men hier ongaarne eene bepaling als die van art. 27 van het ontwerp lit. B, volgens welke het koloniaal bestuur zelf gelegenheid tot onderwijs verschaft, en aan dat bestuur de bevoegdheid is voorbehouden om schoolpligtigheid op te leggen.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de vrijgemaakte plantageslaven en van hunne bestuurders.

Art. 23. Ook hier weder mist men alle opheldering omtrent de betrekking en den werkring der ambtenaren, die het staatsgezag over de vrijgemaakte slaven zullen uitoefenen. De Regering is, wat de titulatuur dier ambtenaren betreft, van het voorstel der Staatscommissie afgeweken; maar omhelst zij overigens de denkbeelden van deze op dit punt?

Art. 24. Naar dit artikel wordt aan de vrijgemaakte slaven de keus gelaten om zich of bij den eigenaar der plantage, door hen bewoond, of bij andere eigenaars als arbeiders te verhuren, en erlangen zij de bevoegdheid om deswege overeenkomsten te sluiten. Die overeenkomsten worden echter aangegaan „ten overstaan” van de gouvernements-ambtenaren. Daarom vroeg men, hoe ver de invloed dier ambtenaren in dit opzigt zou kunnen gaan. De Memorie van Toelichting zegt, dat de Regering daarbij aan den slaaf „de leiding” geeft die hij behoeft, opdat zijne regten en belangen behoorlijk behartigd worden. In het werkje „*Iets over de emancipatie der slaven*” worden op bladz. 56 en 57 met opzigt tot dit punt denkbeelden geopperd, die, ofschoon welligt uit een practisch oogpunt aanbevelenswaardig, zelfs met een zeer beperkt begrip van de vrijheid der negers moeilijk overeen te brengen zijn. Volgens daar voorkomende gezegden, zouden het eigenlijk de gouvernements-ambtenaren zijn die de overeenkomsten sluiten. Is dit werkelijk de bedoeling? Zoo ja, zullen de overeenkomsten individueel zijn, of ook familiesgewijze, ja zelfs voor eene geheele slavenmagt kunnen worden gesloten? De letter der wet laat nauwelijks anders dan individuele overeenkomsten toe. Zij zijn, als men het begrip van slavernij inderdaad verwijderen wil, alleen aannemelijk, maar zullen het nadeelig gevolg hebben, dat niet dan valide negers op de plantages blijven, en dat de oude en invalide, de luije en zwakke van daar worden verwijderd, zoodat dezen ten laste van den Staat komen en in de gemeenten zullen moeten worden opgenomen. Niet slechts voor den bloei der gemeenten, maar ook voor het familie-leven zal dit nadeelig werken. De oude van dagen zal van zijne kinderen verwijderd worden, omdat de plantage-eigenaar hem geen dagloon zal kunnen verzekeren.

De overeenkomsten moeten strekken tot het verrigten van arbeid gedurende eenen tijd van niet minder dan twaalf maanden. Enkele leden oordeelden dezen tijd te lang, en wilden in 't algemeen de keus der vrijgemaakte slaven niet zoo beperkt hebben als hier het geval is. Gesteld echter, die beperking is noodzakelijk, hetgeen de meesten wilden aannemen, wat zal dan gebeuren als het eerste tijdperk van verhuur is afgelopen? Zal de vrijgemaakte slaaf dan volkomene vrijheid bezitten om zich of voor een nieuw tijdperk van minstens twaalf maanden te verbinden, of zich in eene der landelijke gemeenten te laten opnemen? Die vraag kan, zonder blijkbare verkorting van het regt van den neger, niet anders dan toestemmend worden beantwoord. Hij kan, althans bij goed gedrag, na den afloop van den huurtijd niet gedwongen worden, op eene plantage te blijven arbeiden, die hij voor eene andere of voor de opneming in eene der gemeenten verruilen wil. Maar dan moet van zijne bevoegdheid tot verplaatsing uit de wet blijken, die van het telkens aangaan eener overeenkomst voor niet minder dan twaalf maanden behoort te spreken.

Nog is gevraagd, of de wet niet eenen overgangsmaatregel moet behelzen, om te beletten, dat bij hare invoering een plantage-eigenaar, wiens oogst te veld staat, zonder arbeiders blijve. Men sprak daarbij van den rijstooft, die eenen geruimen tijd duurt.

Art. 25. Enkele leden wilden hier onder de verbindtenissen, die de eigenaren met de arbeiders aangaan, uitdrukkelijk de zoodanige genoemd hebben, welke de woningen dier negers en de kostgronden betreffen. Het bijzonder toezigt der gouvernements-ambtenaren behoorde zich toch vooral ook tot die beide punten uit te strekken. Daartegen werd echter aangemerkt, dat met opzigt tot de voeding der negers op plantages een geheel andere staat van zaken geboren zal worden dan thans plaats vindt. Meerdere verdeling van den arbeid laat zich in de kolonie verwachten. De voeding der negers zal niet zoo afhankelijk meer zijn van hetgeen op de plantage, waartoe zij behooren, wordt aangekweekt. Men zal hier en daar het hoofdvoedingsmiddel, de bananen, telen met het doel om die elders te verkoopen.

Art. 26. De bewoordingen van dit artikel zijn, naar het oordeel van eenige leden, te rekkelijk. Daaruit zou aanleiding kun-

nen worden ontleend tot kwelling en dwang. De vrijgemaakte slaaf wordt, wanneer hij geene overeenkomst sluiten kan, die aan „de gestelde vereischten” voldoet, naar eene der gemeenten verplaatst. Maar welke zijn die vereischten en door wie worden ze gesteld? Onwillekeurig denkt men daarbij weder aan door de gouvernements-ambtenaren opgedrongen voorwaarden, bijv. aan een voorgeschreven loon. Vooral echter is het duister, welke de plaatsen zijn, waar het burgerlijk gezag zich niet naar behooren kan doen gelden. Moet men daarbij denken aan elk terrein, niet gelegen binnen den kring, thans in de kolonie bebouwd? Dan zou de wet niet zeer strekken tot die uitbreiding van den landbouw, waarvoor hij in de kolonie Suriname „nog zoo bijzonder vatbaar is.”

Art. 27. De aankoop of de onteigening van gronden, voor de gemeenten benoodigd, zal, naar men meent, groote sommen gelds kosten. Het Gouvernement zal zich, ook omdat die gronden voor de teelt van het suikerriet geschikt moeten zijn, gedwongen zien daarvoor naar gunstig gelegen en vruchtbare plantages uit te zien. Men wenschte vrij algemeen opgegeven te zien, hoe veel de Regering berekent uit dezen hoofde voor de vestiging van elke gemeente te moeten besteden. Wierden de gemeenten talrijk, het offer door den Staat voor de emancipatie te brengen zou aanmerkelijk vergroot, misschien verdubbeld worden. Men kan zich toch niet voorstellen, dat bij den aankoop of de onteigening, hier bedoeld, het Gouvernement eigenmagtig den koopprijs bepalen zou.

In het stelsel der wet is het verkieslijk te bepalen, dat in den regel de bevolking van elke gemeente hoogstens 1500 zielen bevat. Men moet zich niet aan het gevaar blootstellen van voor een betrekkelijk klein aantal hoofden, die zich aanmelden als bijv. de eerste gemeente de volle bevolking van 1500 zielen heeft, of als die bevolking ten gevolge van meerdere geboorte dan sterfte is toegenomen, eene nieuwe gemeente te moeten stichten. De stichting is daarvoor te kostbaar.

Art. 29. Terwijl men zich omtrent de onoverkomelijke bezwaren, die tegen de vestiging der hier bedoelde negergemeenten schijnen te bestaan, aan de meer algemeene beschouwingen gedroeg, reeds vroeger in dit verslag opgeteekend, werd bij dit artikel de vraag gedaan, waarom de bevolking dier gemeenten zich, met uitsluiting van alle andere cultuur, met de teelt van suikerriet moet bezighouden. Die teelt vordert den zwaarsten arbeid. Men kan zich niet voorstellen, dat de bevolking der gemeenten, die grotendeels uit invaliden of luiards zal bestaan, daarvoor bijzonder geschikt zal zijn. De Regering schijnt in dit opzigt nog te veel aan het stelsel der Staatscommissie te hebben blijven hangen, die insgelijks de gemeentebevolking voor de suikerteelt wilde bezigen en haar rondom eene centrale suikerfabriek vereenigen; maar in wier stelsel al de vrij te maken plantageslaven de gemeenten hielpen vormen en het daarin dus niet aan krachtige armen ontbroken zou hebben.

Art. 30. Het is volstrekt niet duidelijk, wat hier door het „zelfstandig bestaan,” dat de gemeenten „zooveel mogelijk” moeten hebben, bedoeld wordt. Tegenover wie zullen zij die gedeeltelijke zelfstandigheid kunnen handhaven? Wordt niets meer bedoeld dan dat elke gemeente, wat haar gebied betreft, een afzonderlijk geheel vormt en een eigen naam draagt? Of zullen voor de eene gemeente bepalingen gelden, die in de andere niet toepasselijk zijn? De Memorie van Toelichting blijft op deze en dergelijke vragen het antwoord schuldig.

Even zoo is het duister, door wien en door welke middelen de gemeentelieden op den weg zullen worden gebragt, om door gemeenschappelijken arbeid in het onderhoud van allen te voorzien. Aan het gemeentebestuur, volgens art. 28 in te stellen, kan daarbij niet, of althans niet uitsluitend worden gedacht. De regeling van den arbeid schijnt van hooger gezag te zullen uitgaan.

Art. 32. Het klinkt fraai, bij de wet te verklaren, dat de gemeentelieden in den regel landbouwers zijn; maar die verklaring verliest al hare waarde, als men onmiddellijk daarna leest, dat deze landbouwers vijf dagen per week negen uren lang in het suikerriet moeten arbeiden, en dan nog den zesden dag met dienzelfden arbeid tot het vervullen van andere verplichtingen zullen bezig zijn. Ook in het stelsel der wet zou men het zeer mogelijk achten, dat de smid, de metselaar of de timmerman, die zich niet op eene plantage als zoodanig verhuren wil of kan, elders, hetzij dan te Paramaribo, hetzij in de gemeenten, bevoegd wierd verklaard zijn ambacht uit te oefenen. Het zou eene zonderlinge vrijheid zijn, zoo hem dit belet en hij zijns ondanks onder de landbouwers opgenomen wierd.

Bij het opstellen van het artikel schijnt volstrekt niet aan de vrouwen gedacht. Dezen behoorden in het laatste lid, volgens hetwelk de arbeid der jeugdige negers aan hunne jaren en krachten geëvenredigd wordt, uitdrukkelijk vermeld te zijn. Bij het be-

Afschaffing der slavernij in West-Indië.
(Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.)

staande slavenreglement worden de vrouwen, vooral wanneer zij zich in zwangeren toestand bevinden, meer verschoond. Volgens de letter der wet zouden zij aan denzelfden arbeid als de mannen worden onderworpen.

Al verder is gevraagd, hoe het gaan zal, wanneer een veldarbeider bijv. een dag ziek is. Boet hij daardoor zijnen vrijen werkdag in, of wordt hem de verzuimde dag arbeids voor de gemeenschap kwijt gescholden? De zaak is wel van reglementaire aard, maar in het stelsel der wet, volgens hetwelk de negers voor het genot van volkomen vrijheid arbeiden, niet van gewigt ontbloomt. Over 't geheel zou men wel in hoofdtrekken aangewezen willen zien, welk denkbeeld de Regering zich van den arbeid der gemeenteleden en van de daardoor te verkrijgen vruchten vormt. Inzonderheid bedoelt men daarmede, hoe voor die arbeiders de verplichtingen van het tegenwoordig art. 32 met die uit de artt. 19 en 22 voortvloeiende, zullen worden overgebracht; hoe op eene suikerplantage de arbeider, die vijf dagen per week gemeenschappelijk arbeid verrigt, gedurende den overblijvende zesden dag individuen arbeid verrigten kan, genoegzaam beloond om tot stijving van het emancipatiefonds en tot voldoening der kosten van art. 22 te strekken. Zoo het stelsel der vestiging van gemeenten ingang kon vinden, behoorde het getal vrije werkdagen zeer zeker tot twee per week vermeerderd te worden.

Art. 34. De bezwaren, aan het denkbeeld verknocht, om de bevolking der gemeenten in den regel tot de teelt van suikerriet te verplichten, komen in dit artikel zelf uit. Het voortgebrachte suikerriet heeft geene waarde als het niet gemalen en suiker daaruit bereid wordt. Er moet dus, hetzij voor elke gemeente afzonderlijk, hetzij voor meerdere gezamenlijk, eene suikerfabriek op groote schaal worden opgericht, die alleen aan het doel beantwoorden zal, als bij hare inrigting de uitvindingen der nieuwere wetenschap worden toegepast. De Regering wil blijkens de uitdrukkelijke bewoordingen van het artikel, de vestiging dier fabrieken aan den ondernemingsgeest van bijzondere personen overlaten. Maar bezit zij nu genoegzame zekerheid, dat zulke personen zich zullen opdoen, en dus ook in dit opzigt het plan niet op volstrekte onuitvoerlijkheid zal afstuiten? Eenige leden meenden, dat men op dit punt zoo groote ongerustheid niet behoefde te koesteren, daar de Staatscommissie in der tijd aanbiedingen van Nederlanders had ontvangen, die op aannemelijke voorwaarden de centrale fabrieken, tot het plan dier commissie behoorende, wilden vestigen. Het gezegde op bladz. 117 van het eerste verslag der commissie bevestigt dit beweren. Maar daardoor is de zwaarigheid niet opgelost. De gemeenten der Staatscommissie zouden op geheel andere wijze bevolkt zijn geworden dan die van het regeringsplan. Het krachtigste gedeelte der slavenbevolking zou zich daarin hebben vereenigd; terwijl, gelijk reeds meermalen is aangemerkt, de bevolking der gemeenten volgens het regeringsplan ligt voor een goed deel uit invaliden en luiards bestaan zal. Vermogende lieden, die hun kapitaal gaarne in de centrale fabrieken der Staatscommissie hadden willen steken, zullen daarvoor waarschijnlijk terugdeinzen, als het de fabrieken van het tegenwoordig ontwerp geldt. De commissie zegt, ter aangehaalde plaatse van haar eerste verslag, dat het de taak der Regering is om, alvorens het door haar voorgesteld ontwerp bepaaldelijk aan te nemen, zich uit het oogpunt der fabrieken van de uitvoerlijkheid daarvan te vergewissen. » De Regering alleen — leest men daar — kan de verzekeringen geven, gevorderd om de ondernemingszucht tot het geven van stellige verklaringen, vooral tot het aanbieden van stellige verbindtenissen uit te lokken.» Is nu werkelijk in dien geest door de Regering gehandeld? De Memorie van Toelichting zwijgt er over, of liever verwijst op bladz. 19 met opzigt tot dit en zooveel andere punten, die de artt. 27—35 betreffen, naar de voorstellen der Staatscommissie; eene verwijzing, die hier althans niets afdoet. Men moet dus wel tot de onderstelling komen, dat de Regering omtrent de zaak geenerlei zekerheid bezit, en de oprigting der gemeentefabrieken enkel wenscht. Maar dan moet men opmerken, dat, als zij later gedwongen wordt, het initiatief der oprigting te nemen, de ondernemers ligt zeer bezwarende voorwaarden zullen voorschrijven. Zij zullen de zaak niet willen aanvaarden, tenzij vooraf de grond, voor de vestiging der fabriek vereischt, op staatskosten onteigend worde, en zij door voorschotten uit de staatskas tot het aanvangen en doorzetten der suikerbereiding in staat worden gesteld. Dit gaf aanleiding om te vragen, of het Gouvernement niet ten naastenbij berekenen kan, hoe veel de vestiging van ééne der bedoelde fabrieken, met al wat daartoe behoort, en dus ook met den benodigden grond, kosten zal.

In eene der afdelingen werd met het oog op dit artikel nog eene andere bedenking gemaakt. Men ging daarbij uit van de onderstelling, dat in het denkbeeld der Regering de arbeid in de suikerfabrieken insgelijks door gemeenteleden zal worden verrigt,

en dat het dus aan de keus dier gemeentenaren zal worden overgelaten, of zij zich tot dien fabriekarbeid, dan wel tot de suikerteelt zullen verbinden. Maar behalve dat zulks afzonderlijke voorschriften betrekkelijk den fabriekarbeid noodzakelijk maken zal, wenschte men te weten, of de eenmaal gedane keus onherroepelijk zal zijn, en of in 't algemeen degenen, die eenmaal in de gemeente zijn opgenomen, daarin zullen moeten blijven. De vraag scheen daarom van belang, omdat geheel het denkbeeld van suikerteelt vervalt, als men daarbij niet op een blijvend aantal veld- en fabriekarbeiders rekenen kan.

Art. 36. Ofschoon men deze bepaling in het stelsel van dit hoofdstuk der wet geenszins afkeurt, schijnt zij minder daarin, dan in een reglement te huis te behooren.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de vrijgemaakte particuliere slaven en hunne bestuurders.

Zelfs in het stelsel dezer wet, die de slaven in 't algemeen niet geschikt oordeelt om dadelijk in 't genot der volle vrijheid te worden gesteld, zou, naar 't oordeel van verscheidene leden, op dat beginsel voor de particuliere slaven eene uitzondering kunnen worden gemaakt. Dezen genieten thans reeds, ten gevolge van den aard van hun dagelijksch bedrijf, zekere mate van vrijheid, en er zijn zeer zeker onder hen, wier verstand meer ontwikkeld is dan dat van de massa der plantageslaven. Sommigen hunner zouden door hunne indeeling in gilden in ongunstiger toestand worden geplaatst dan thans het geval is. Zij verliezen het uitzigt op manumissie en blijven hun leven lang in dienst der gilden; eene dienst, die, zoover men dit beoordeelen kan, zeer weinig van het onderworpen zijn aan eenen slavenverhuurder verschillen zal. Naauwlijks eene enkele afdoende reden voor het indeelen der stadsslaven in gilden kan worden aangevoerd, dan dat daardoor meerdere zekerheid voor de terugbetaling van den vrijheidsprijs verkregen wordt. Maar daar men vrij algemeen het vragen dier terugbetaling onredelijk acht, en dus de daaromtrent in de wet voorkomende bepalingen wil zien intrekken, moet wel de vraag rijzen: waartoe deze gilden? Waarom de slaven van deze categorie niet dadelijk tot vrije burgers verklaard?

Andere leden echter achtten die dadelijke geheele vrijverklaring hoogst bedenkelijk. Zij wezen daarbij op de ongunstige schildering, die de Regering, op het voetspoor der Staatscommissie, van den zedelijken toestand der stadsslaven geeft, welke geenszins door arbeidzaamheid uitmunten en waarvan velen op eene weinig loffelijke of zelfs misdadige wijze aan den kost komen. Het was te gewaagd, de bevolking van Suriname met ruim 5000 negers te vermeerderen, die bij het genot van volkomene vrijheid de openbare rust en orde in de kolonie in de waagschaal konden stellen. Men antwoordde, dat het nog geheel iets anders is, de vrijgemaakte stadsslaven aan een gestreng politie-toezigt te onderwerpen, dan hen in eenen toestand te brengen, die zoo weinig van hunne tegenwoordige slavernij verschilt en hun zelfs niet eens de keus van eenen meester overlaat; welke keus dan toch nog tot zekere hoogte aan den plantageslaaf verblijft. Trage en onzedelijke menschen zijn zeker onder de stadsslaven te vinden; maar men treft die in elke maatschappij aan en kan zich volstrekt niet overtuigen, dat de massa dezer negers niet, na het verkrijgen der vrijheid, trachten zal door arbeid den kost te verdienen en enig eigendom te verwerven.

Ook indien men zich met het beginsel van de oprigting dezer gilden kon vereenigen, hetgeen bij de groote meerderheid niet het geval is, zou men zich toch tegen het hier voorkomend zamenstel van bepalingen deswege moeten verklaren, omdat dit in de hoogste mate onvolledig en onduidelijk is. De gildeleden bijv. zullen vijf dagen per week voor het gilde moeten arbeiden; maar wat zal het gilde voor zijne leden doen? Niet eens wordt hier, als in art. 30 voor de gemeenteleden, bepaald, dat het gilde in de voeding, kleeding en huisvesting van zijne leden voorziet; een beginsel, 't welk trouwens met opzigt tot de huisbedienden geene toepassing zou kunnen vinden. Maar in welke betrekking zullen dan met opzigt tot het loon van hunnen arbeid de huisbedienden tot het gilde staan? Evenzoo wordt hoegenaamd niets omtrent de magt der gildemeesters of gildehoofden over de leden gezegd. Zullen die gildehoofden de vrijgemaakte stadsslaven als huisbedienden verhuuren, of zullen de huisbedienden zelf deswege ten overstaan dier ambtenaren overeenkomsten mogen sluiten, gelijk bij art. 24 aan de plantageslaven wordt vrijgelaten? De Regering bepaalt zich tot eene algemeene verwijzing naar de voorstellen der Staatscommissie; maar verliest daarbij uit het oog, dat die voorstellen geen deel der wet uitmaken, en dat de wetgever, als hij algemeene regelen vaststelt, weten moet wat de beteekenis daarvan is.

Afschaffing der slavernij in West-Indië.
(Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.)

Art. 38. Wat door het zelfstandig bestaan der gilden te verstaan zij, laat zich nog minder begrijpen, dan de geheel gelijk-luidende bepaling van art. 30 met opzigt tot de gemeenten. Welligt wordt daarbij ook op het verkrijgen van gemeenschappelijke bezittingen, zelfs in onroerend goed, gedoeld; hetwelk volgens de voorstellen der Staatscommissie niet was uitgesloten. Ook het getal en de aard der gilden worden niet opgegeven. Uit het 1ste lid van art. 39 zou men moeten opmaken, dat er slechts twee, namelijk dat der ambachtlieden en dat der huisbedienden, zijn zullen. De voorstellen der Staatscommissie spreken echter nog van een derde gild, dat der havenwerkers, sjouwers, boot-roeijers en pontvaarders. Werkelijk hebben de negers veel neiging en aanleg voor het sloeproeijen, waartoe de plaatselijke gesteldheid van Suriname ruime gelegenheid aanbiedt, en is het van belang hen tot geregelde uitoefening van dat bedrijf aan te moedigen.

Art. 39. Hier is even als bij art. 32 de noodzakelijkheid van verzachtende bepalingen voor de vrouwen uit het oog verloren.

Z E S D E H O O F D S T U K .

Van den regtstoestand der vrijgemaakte slaven.

Met opzigt tot dit hoofdstuk gedraagt men zich aan de deswege reeds vroeger medegedeelde beschouwingen. Alleen is bij lit. d van art. 41 nog gevraagd, waaruit de hier bedoelde geldboeten door de vrijgemaakten zullen moeten worden betaald. Zoo daar voor hun aandeel in het emancipatiefonds werd aangesproken, en dus de neger, die tot geldboete wordt veroordeeld, daardoor het tijdstip van volle vrijverklaring verschoven zag, ware de zaak uitvoerlijk; maar als hier gedoeld wordt op dat deel van het door de vrijgemaakten verdiend loon, waarover zij zelf beschikking erlangen en hetwelk reeds met zoo veel uitkeeringen is bezwaard, zal elke geldboete wel als oninbaar te beschouwen zijn.

Z E V E N D E H O O F D S T U K .

Over uitvoering en herziening.

Art. 43. Sommige leden wilden, in verband met het algemeen begrip, dat zij van eene slaven-emancipatie, welke dien naam verdient, hebben, de hier voorkomende bepaling vervangen zien door eene andere, inhoudende, dat geheel de emancipatie binnen tien jaren moet zijn ten einde gebracht, in dien zin, dat na den afloop van dien termijn de vrijgemaakte slaven geheel en al met vrije burgers op ééne lijn zouden staan.

Overgangsbepalingen.

Art. 45. Door vele leden werd de vrees geuit, dat de hier voorkomende bepaling te veel aanleiding kon geven om aan de vrij te maken slaven gedurende geruimen tijd zelfs die mate van vrijheid te onthouden, waarop zij volgens de voorgedragen wet aanspraak hebben. Men begreep wel, dat als de zoogenaamde onteigening had plaats gehad, ligt nog een tusschentijd kon ontstaan, gedurende welke de bestemming der vrijgemaakten niet genoegzaam geregeld was, en dat het bedenkelijk zou zijn, in dat tusschen-tijdvak den neger aan zich zelf over te laten. Maar die tusschentijd kon in het stelsel der wet lang duren. Bij de vestiging der gemeenten vooral zou het koloniaal bestuur waarschijnlijk met groote, ja schier onoverkomelijke hinderpalen te strijden hebben. Zouden nu, zoolang deze niet overwonnen zijn, de voor de gemeenten bestemde negers onderworpen blijven aan de bestaande reglementen en verordeningen, dus ook aan de daarbij bedreigde lichaamsstraffen, zonder eenige andere verandering in hunnen toestand, dan dat zij niet het eigendom van den tegenwoordigen meester maar van den Staat heeten? En wat beteekent die uitoefening van de regten van eigenaar van wege den Nederlandschen Staat? Wordt er alleen door verstaan, dat de gouverneur van Suriname de vrijgemaakte slaven bij hunne tegenwoordige meesters laat, of zou die gouverneur hun tusschentijds eene andere bestemming kunnen geven? Ook hier schijnen de voorstellen der Staatscommissie duidelijker en meer bepaald te zijn. Volgens die voorstellen bleven de vrijgemaakte slaven allen onder het gezag hunner meesters, tot dat het Gouvernement hen overnam om ze naar de nieuwe gemeenten over te brengen, en werden straffen bedreigd tegen de meesters, die hen in den tusschentijd niet behoorlijk behandelen.

Art. 46. Dit artikel geeft tot soortgelijke bedenkingen als het vorige aanleiding. De gouverneur van Suriname wordt daarbij voegd verklaard om de werking der slavenreglementen, uit hoofde van bijzondere omstandigheden, ten aanzien van één of meer districten, gemeenten of gilden te *verlengen*. Uit het gebruik van dit laatste woord moet men afleiden, dat ook als de vestiging en indeeling in gemeenten en gilden, alsmede de verhuring der slaven op de plantages heeft plaats gehad, de bedoelde reglementen voor eerst nog van toepassing blijven. De Memorie van Toelichting be-

vestigt eenigermate die opvatting daar zij van een *later* verzet spreekt, nadat de verplaatsing en vestiging aanvankelijk op eene vreedzame wijze heeft plaats gevonden. Maar welk is dan het tijdstip, waarop de werking der slavenreglementen in 't algemeen voor de negers ophoudt? Men kan zich daarvan geen helder begrip vormen, en de bepaling van dit artikel niet wel met die van het eerste lid van art. 45 overeenbrengen. Evenzoo is niet duidelijk, van welk tijdstip af het jaar begint te loopen, gedurende hetwelk de verlenging der werking van de bestaande reglementen kan plaats hebben. Die *terminus a quo* werd in het wets-ontwerp der Staatscommissie bepaald aangewezen. Het jaar vangt daàr aan met de vestiging en indeeling. Ook de slotbepaling van het tegenwoordig artikel zou maar al te veel aanleiding kunnen geven om de vrijmaking der slaven of althans van een deel hunner op de lange baan te schuiven.

Art. 47. Zoo men het in 't algemeen minder voegzaam rekent, de tijdsbepaling van het in werking treden eener gewichtige wet, zonder eenige beperking, aan het uitvoerend gezag over te laten, moet men dit vooral wraken waar het eenen zoo algemeen gewenschten maatregel als de afschaffing der slavernij geldt. Men wenscht dus hier eenen uitersten termijn aangewezen te zien, binnen welken de wet van kracht moet worden verklaard. Is de Regering van oordeel, dat nog veel tijd verlopen moet eer in de kolonien alle voorbereidende maatregelen voor de emancipatie genomen zijn, dan zal men zich liever getroosten, dat de bedoelde uiterste termijn vrij ver verschoven worde, dan dat de wet het tijdstip harer uitvoering geheel in het midden zou laten.

W E T S - O N T W E R P L I T . B .

Over 't algemeen heeft dit wets-ontwerp een gunstiger indruk gemaakt dan dat betrekkelijk Suriname. Het bezit niet dat utopisch karakter, 't welk men in de voorstellen betrekkelijk Suriname zoo zeer afkeurt. Slechts in de verte wordt hier in art. 21 van de vereeniging van een deel der vrij te maken slaven in corporatien en van het arbeiden der leden dier vereenigingen voor gemeene rekening gesproken. Geenszins wordt de vestiging van gemeenten en gilden, naar communistische begrippen ingerigt, op den voorgrond geplaatst. Evenmin is de verplichting der vrijgemaakte slaven om uit de opbrengst van hunnen arbeid den vrijheidsprijs terug te betalen, hier, als in de wet wegens Suriname, de spil, waarop geheel het emancipatieplan rust. Het daartoe betrekkelijk art. 25 zou uit de wet kunnen worden geligt, zonder stoornis in het zamenstel der voorgedragen bepalingen te brengen. De Regering schijnt op bladz. 24 der Memorie van Toelichting het al dan niet opleggen der verplichting tot terugbetaling voor de voormalige slaven op de West-Indische eilanden afhankelijk te stellen van een nader onderzoek, of zij op voordeelige wijs tot eenigen grooten tak van landbouw of nijverheid in 't werk kunnen worden gesteld. Viel dat onderzoek ongunstig uit, dan schijnt, indien men hare meening wèl vat, aan geene terugbetaling der schadeloosstelling gedacht te moeten worden. Hier derhalve wordt meer zuiver de voorged. of wil men » het tutelair gezag » geregeld, 't welk het Gouvernement over de vrijgemaakte slaven zou uitoefenen. Daarbij wordt geenszins zoo ver gegaan, als met opzigt tot de Surinaamsche negers. De vrijgemaakten kunnen bijv. volgens art. 19 hunne diensten aan ingezetenen der kolonie verhuren, zonder andere verplichting dan die van *aangifte* bij den districtsmeester; waardoor alle denkbeeld vervalt, dat het, als in Suriname, eigenlijk de gouvernementen-ambtenaren zouden zijn, die de negers of gewezen slavenmagten aan eigenaars van plantages in huur geven. Evenzoo is hier het plaatsen der vrijgemaakten in denzelfden burgerregtelijken toestand als de vrije ingezetenen de regel; een regel, waarop slechts uitzonderingen worden toegelaten. Men gevoelde zich ten gevolge van een en ander meer voor dit wets-ontwerp gestemd, ofschoon het van zelf spreekt, dat sommige der vroeger in dit verslag ontwikkelde hoofdbedenkingen, zoo als die tegen het brengen van het begrip van onteigening in de wet en die tegen het overlaten van vele bijzonderheden van den maatregel aan koloniale verordeningen, waarvan men zelfs den hoofdinhoud niet kent, op het tegenwoordig voorstel evenzeer toepasselijk zijn als op dat betrekkelijk Suriname.

Door eenige leden werd intusschen de vraag geopperd, of, zelfs indien omtrent de vrij te maken slaven in Suriname bijzondere voorzorgen moesten worden genomen, de negers op de West-Indische eilanden niet, hetzij dadelijk, hetzij binnen een betrekkelijk kort tijdsbestek, geheel vrij verklaard en van alle bijzonder staatstoezicht ontheven konden worden. De laatstgenoemde negers staan, ook volgens de erkenning der Staatscommissie, op eenen hooger trap van beschaving dan de Surinaamsche slaven. Op de eilanden is de afstand tusschen meester en slaaf minder groot dan in Suriname. Daar bevinden zich geene onafzienbare bosschen en wildernissen, die den neger uitlokken

Afschaffing der slavernij in West-Indie.
(Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.)

om zich aan zijne neiging tot een zwerfend leven over te geven. De vrijverklaring der negers op het Nederlandsche gedeelte van St. Martin heeft wel onmiskenbaar schade aan de eigenaren toegebracht, maar toch in menig opzigt geenszins de noodlottige gevolgen gehad, welke men zich gewoonlijk van eene plotselinge emancipatie voorspiegelt. Zij zijn, blijkens de bijzonderheden deswege, in het tweede verslag der Staatscommissie verzameld, na hunne vrijverklaring niet naar elders verhuisd, en zoo het al in den aanvang moete heeft gekost, hen, althans op de suikerplantages, aan het werk te houden, is daarin later verbetering gekomen. Waarom zou op Curaçao en de andere eilanden niet eene dergelijke uitkomst van eene algeheele vrijverklaring te wachten zijn? Op deze vraag werd geantwoord, dat men het nauw verband tusschen Suriname en onze overige West-Indische bezittingen toch niet geheel uit het oog mag verliezen, en dat, zoo de negers op St. Martin in 1848 onvoorwaardelijk vrij zijn verklaard, hunne voormalige meesters reeds kort daarna het gezag over hen hebben weten terug te winnen, zoodat zij geenszins gezegd kunnen worden sedert in eenen volkomen vrijen toestand te hebben verkeerd. (Men vergelijkte het tweede verslag der Staatscommissie, bladz. 58 en volg.)

Nog werd, in verband met het gezegde op bladz. 23 der Memorie van Toelichting wegens den ondankbaren grond der Nederlandsche West-Indische eilanden de vraag gedaan, of er niet mogelijkheid zou bestaan, een deel der aldaar gevestigde negers naar Suriname te doen verhuizen. Men weet wel, dat zij tot nu toe tegen zoodanige verplaatsing een onoverwinnelijken afkeer koesteren; maar zoo die afkeer voor een deel op het verschil van plaatselijke gesteldheid was gegrond, sproot zij toch ook uit de wetenschap voort van het harder lot, 't welk op het vasteland den slaaf wachtte. Wanneer de vrije arbeider in Suriname voortaan van eene goede behandeling en behoorlijke belooning van zijnen arbeid zeker was, zou, meent men, de bedoelde afkeer verdwijnen.

E E R S T E H O O F D S T U K.

Over de wijze van afschaffing der slavernij enz.

Art. 3. Met eenige bevreemding heeft men opgemerkt, dat het gemiddeld bedrag der schadeloosstelling of tegemoetkoming voor iederen slaaf of slavine volgens het regeringsvoorstel nog vrij wat hooger is dan volgens de voorstellen der Staatscommissie. Dat middencijfer belooft voor Curaçao, Bonaire, Aruba en St. Eustatius volgens de wet f 250, terwijl de Staatscommissie f 232 genoegzaam achtte. Voor Saba zou thans f 200 per slaaf worden betaald, terwijl de Staatscommissie f 164.60 had gesteld. Het verschil op geheel het benodigde bedrag is f 135,000 en zou aanmerkelijk grooter zijn, indien de Staatscommissie niet een grooter aantal slaven als werkelijk aanwezig had ondersteld dan zich op de eilanden bevinden. Men kan die verhooging van het offer, 't welk de Staat voor de emancipatie brengen zou, niet goedkeuren; te minder, daar geene de minste reden daarvoor wordt aangevoerd. De Memorie van Toelichting bepaalt zich tot het gezegde, dat het op aanwijzing van den gouverneur van Curaçao en onderhoorigheden billijk voorkomt, de schadeloosstelling eenigzins te verhoogen (blz. 27).

In het stelsel der wet schijnt het niet billijk, alleen den ouderdom, niet tevens de bekwaamheid en geschiktheid, als maatstaf van het bedrag der schadeloosstelling voor iederen slaaf aan te nemen. Die aanmerking is hier nog meer toepasselijk dan bij het wets-ontwerp lit. A, omdat er onder de slaven op Curaçao zijn, die eene vrij groote mate van ontwikkeling hebben verkregen, en als scheepstimmerlieden, tuinlieden of dergelijken van veel grootere waarde voor hunnen meester zijn dan een gewone arbeider.

Bij het laatste lid van het artikel is gevraagd, wat er gebeuren moet, als de beide geneeskundigen het over de waardering van den prijs voor eenen ziekelijken slaaf niet eens kunnen worden. *Art. 7* van lit. A behelst voor dat geval eene voorziening.

Art. 5. Ofschoon men het zeer goedkeurt, dat het Christendoopboek ook als bewijsmiddel voor het geboortjaar kan gelden, zou men niet raadzaam achten, dit uit te strekken tot degenen die bejaard gedoopt zijn, omdat zulks aanleiding tot misbruik geven kon.

Art. 6 a. De treurige kwaal, waarvan hier sprake is, wordt in de drie wets-ontwerpen niet op dezelfde wijze aangeduid. In litt. B en C spreekt men van „lepra”; in lit. A, art. 5, van „boasi-lepra”. Van waar dit verschil?

b. De bedenkingen, bij art. 5 van lit. A gemaakt tegen het verlenen van schadeloosstelling voor slaven, die reeds twee jaren afwezig zijn, werden hier herhaald. Men vroeg tevens, van welk tijdstip de twee jaren zouden loopen: van den dag der

uitvaardiging van de wet, of van dien der zoogenaamde onteigening of overgave?

Het is niet duidelijk wat aanleiding tot de bijvoeging van het laatste lid van het artikel gegeven heeft. De eigenaren zouden misbruik van de bepaling kunnen maken door schadeloosstelling te vorderen voor eenen slaaf, binnen het jaar aan de kwaal overleden.

Art. 9. *Art. 21* van het wets-ontwerp der Staatscommissie is hier gevolgd, maar met eene weglating, die de duidelijkheid geenszins bevordert. In dat ontwerp leest men: „Onderschuiving bij de overgave van andere slaven, dan die in de acte van overdragt staan vermeld” enz.

Art. 10. De meeste leden wilden alle regt op schadevergoeding doen vervallen, als de overgave niet dadelijk heeft plaats gehad. De twee jaren spelens, hier gegund, vormen in elk geval een te langen termijn.

Art. 15. Ook hier is weder aangemerkt, dat de vroeger vrijgegeven slaven door de gelijkstelling met de thans vrijgemaakten in ongunstiger toestand worden geplaatst dan zij thans zijn.

T W E E D E H O O F D S T U K.

Over de vrijgemaakte slaven.

Art. 16. Men acht het een gebrek in deze wet, dat daarin hoegenaamd niets omtrent den aard van het staatstoezigt voorkomt. In het ontwerp lit. A wordt dat toezigt wel niet geregeld, maar treft men althans eenige der daarbij in acht te nemen hoofdbeginselen aan.

Art. 17. Daar hier van minderjarige kinderen gesproken wordt, rijst de vraag, wanneer de minderjarigheid een einde neemt. Waarschijnlijk zal het antwoord naar de burgerlijke wetgeving verwijzen; maar volgens deze zal de neger, die den vollen ouderdom van twaalf jaren bereikt heeft, nog wel niet meerderjarig zijn; en is het dan niet vreemd, dat het kind, eer het meerderjarig is, van de magt zijner ouders ontslagen wordt?

Art. 18. De beide laatste alinea's van het artikel klinken voor personen, die in den toestand van vrije menschen heeten te zijn geplaatst, tamelijk streng; vooral ook omdat het hier bepalingen geldt die voortdurend toepasselijk blijven, niet slechts gedurende een tijdperk van overgang van kracht zijn. Ook is het niet geheel duidelijk, of de hier aan het koloniaal bestuur geschonken bevoegdheid tot het ontzeggen van het verblijf in de kolonie zich tot al de vrijgemaakte slaven uitstrekt, dan wel tot degenen beperkt is, die terugkeeren, na zich zonder toestemming buiten de kolonien van den Staat te hebben gevestigd.

Art. 20. Ofschoon men, gelijk reeds uit het voorafgaande gebleken is, gaarne erkent, dat de bepalingen van dit en het vorig artikel een vrijgevigere geest ademen dan die voor de Surinaamsche plantageslaven, aan welke geene andere keus wordt gelaten dan om zich op eene plantage te verhuizen of in de gemeenten te doen opnemen, heeft het laatste lid van dit artikel iets stuitends. Terwijl men de vrij te maken negers zooveel mogelijk tot arbeidzaamheid wil aansporen, zouden zij hier gestraft worden, omdat zij een bedrijf of ambacht uitoefenen. Misschien ligt de *ratio legis* in plaatselijke omstandigheden op de eilanden; maar men zou de gebiedende noodzakelijkheid, om zoo streng het beginsel der voorafgaande aangifte van het bedrijf of ambacht vast te houden, dan wel aangewezen willen zien.

Art. 21. Deze bepaling schijnt ook in zoo ver bedenkelijk, als daarin de erkenning ligt van het verkeerde beginsel, dat de ingezetenen tegenover den Staat regt heeft op arbeid. De Staatscommissie, van wie ze is overgenomen, heeft dat bezwaar gevoeld, en daarom bij art. 32 van haar ontwerp eene clausule gevoegd, die dit denkbeeld van regt op arbeid verwijderde. Waarom is dat voorbeeld niet gevolgd? Overigens kan men zich van de mogelijkheid om personen, die geen werk kunnen vinden, door de vereeniging in eene corporatie gelegenheid te geven om in hun onderhoud te voorzien, geen goed denkbeeld maken, tenzij men hier aan gouvernementswerken of gouvernementen-plantages te denken hebbe. Zonder onderstand van staatswege is de zaak zeker niet uitvoerbaar. Er waren leden, die zulk eenen onderstand, als die voor het doel volstrekt noodig was, niet zouden afkeuren.

Art. 27. Eenige leden wilden de invoering van het beginsel van schoolpligtigheid niet facultatief gelaten, maar gebiedend voorgeschreven hebben. De redenen, die in het moederland de invoering van dat nuttig beginsel mogten beletten, gelden, zoo als de Memorie van Toelichting erkent, niet of in veel mindere mate voor de West-Indische eilanden.

Afschaffing der slavernij in West-Indie.
(Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.)

Art. 30. Door het tweede lid van dit artikel worden, naar men meent, de regten der ingezetenen, die niet tot de vrijgemaakte slaven behooren, niet genoegzaam gewaarborgd. Zij worden aan den gewonen regter onttrokken. Hoogstens zou de buitengewone wijze van regtsbedeeling in aanmerking komen voor de gevallen, dat de vrijgemaakte slaaf gedaagde is, en ook dan nog aan gewichtige bedenkingen onderhevig zijn.

Overgangsbepalingen.

Art. 31. De toestand, waarin de vrijgemaakten verkeerden zullen na de uitvaardiging der wet, doch zoolang het bijzonder toezigt van art. 16 nog niet is ingesteld, zal zeer weinig van de tegenwoordige slavernij verschillen. Het is dus van groot belang, dat die tusschen toestand zoo spoedig mogelijk ophoude. Men wilde daarom eenen uitersten termijn gesteld hebben, binnen welken het bijzonder toezigt in werking moet worden gebragt. Of moet men uit het volgend artikel opmaken, dat dit binnen drie maanden het geval zal zijn? De zaak is geenszins duidelijk, ook omdat art. 31 schijnt te slaan op hetgeen voor de overgave, art. 32 op hetgeen na de overgave gebeuren zal.

Art. 32. Men heeft gevraagd, of onder de verpligte huisvesting van het 1ste lid ook de voeding begrepen is. Het antwoord zal waarschijnlijk bevestigend zijn, omdat de besteding, die voor de huisvesting in de plaats kan treden, het een en het ander omvat. Maar het zou niet overtollig zijn dit uit te drukken. Aanspraak op voeding hebben de vrijgemaakten zeker, daar zij tot werk verpligt worden.

Art. 33. De bedenking, bij het vorig wets-ontwerp omtrent het tijdstip van het in werking treden der wet gemaakt, is ook hier toepasselijk. Men heeft voorts gevraagd, waarom hier de bepaling van wets-ontwerp lit. A wegens de herziening der wet na een tienjarig tijdvak gemist wordt. Verscheidene leden zouden er prijs op stellen, dat, zoo al niet dadelijk volkomene vrijheid aan de slaven kan worden verleend, de wet na een bepaald tijdsverloop het uitzigt op die vrijheid opende.

WETS-ONTWERP LIT. C.

In 't oog van vele leden is deze wet geheel onaannemelijk. Zij konden niet inzien, dat op de Nederlandsche natie eenige verplichting rust, om aan de voormalige eigenaren op St. Martin „het geheel onvergolden geschenk” te doen waarvan de Memorie van Toelichting spreekt. De slavernij is op St. Martin door de eigenaren zelve afgeschaft, daartoe gedrongen door omstandigheden, waarop de Nederlandsche Regering geenerlei invloed kon uitoefenen. Die afschaffing is een feit, nu reeds sedert bijna tien jaren voldongen, waarop niet meer terug te komen is en dat door de thans voorgestelde wet niet wezenlijk van aard zou veranderen. Hebben de eigenaren op St. Martin door hunne eigene gedwongene handeling schade geleden, de Nederlandsche Regering heeft zooveel mogelijk getracht, hen in hunnen nieuwen toestand te hulp te komen. De Staatscommissie maakt op bladz. 68 van haar tweede verslag gewag van een in 1849 aan de ingezetenen verleend voorschot van f 10,000, dat welligt nimmer zal teruggevorderd worden, en van eene in hun belang plaats gehad hebbende herstelling der groote zoutpan, waarvoor f 23,000 uit 's lands kas is bijgedragen. Zelfs de wet van 5 November 1852 (*Staatsblad* n°. 195) betrekkelijk de afschaffing op St. Martin van de regten van in- en uitvoer van goederen voor den doorvoer bestemd, kan als een middel beschouwd worden om de Nederlandsche ingezetenen, met het oog op hunnen nieuwen toestand, te verligten. Geen enkel blijk is voorhanden, dat indien de voorgestelde gift van f 250,000 niet wierd verleend, de gewezen eigenaren zich niet zouden kunnen staande houden. Zij zouden dan een voordeel missen, waarmede sommigen ongetwijfeld zich hebben gevleid, maar dat toch de meesten wel zullen gerangschikt hebben onder de hoogst onzekere baten. Al ware dit niet het geval, moet het als hoogst bedenkelijk worden beschouwd toe te geven aan het begrip, dat de Staat, bij het verloren gaan van zulk eene bijzondere soort van eigendom als dat van den slaaf is — een eigendom strijdig met alle beginselen van regt — in iederen stand der zaak tegemoetkoming zou moeten verleenen. Wierd het wets-ontwerp lit. A niet aangenomen en gebeurde dan in Suriname, wat in 1848 op St. Martin heeft plaats gehad, men twijfelt zeer, of zelfs bij de Regering het denkbeeld ingang zou vinden om de voormalige eigenaren der Surinaamsche slaven een onvergolden geschenk te doen, dat dan niet f 250,000, maar verscheidene miljoenen bedragen zou.

Verscheidene andere leden, ofschoon gaarne erkennende, dat hier niet gesproken kan worden van regtmatige aanspraak, meenden toch dat redenen van billijkheid voor het verleenen eener tegemoetkoming aan de voormalige slaveneigenaren op St. Martin

pleiten. Men moet hunne zaak niet op zich zelve, maar in verband met het verleenen eener aanmerkelijke tegemoetkoming aan de slaveneigenaren overal in de Nederlandsche West-Indische kolonien beschouwen. Soortgelijke verliezen, als de plantage-eigenaren in Suriname door de emancipatie zullen lijden, zijn in der tijd door de eigenaren op St. Martin geleden. Zoo men al met de Staatscommissie aanneemt, dat het gebeurde op St. Martin in 1848 eene volkomene emancipatie geweest is, erkent die commissie toch volmondig, dat de gewezen slaven aldaar facto nog geenszins geheel vrije menschen zijn en brengt dus art. 1 van het wets-ontwerp verandering in den feitelijken staat van zaken. Ook valt het niet te ontkennen, dat de Regering in en na 1848 het uitzigt op eenige schadeloosstelling of tegemoetkoming bij de ingezetenen van St. Martin heeft levendig gehouden. Meermalen is hun te kennen gegeven, dat men bij eenen meer gunstigen toestand der schatkist op hunne zaak zou terugkomen. In de officiele verslagen wegens den toestand der kolonien werd steeds, voor zooveel St. Martin betrof, van *manumissien* en *niet-vrije* ingezetenen gesproken, en dus het voortdurend bestaan der slavernij, zij het dan ook in eenen meer gematigden vorm, erkend.

Maar, al mogt men zich op deze en dergelijke gronden met het beginsel der wet kunnen vereenigen, zou de meerderheid zich toch moeten verklaren tegen het denkbeeld der Regering om het cijfer der tegemoetkoming, 't welk de Staatscommissie op f 200,000 had bepaald, nog weder met f 50,000 te verhoogen. Geene enkele afdoende reden wordt voor die verhooging aangevoerd. Zij steunt op niets anders dan op het reeds vroeger in dit Verslag gewraakt beginsel, om ook voor de andere eilanden, op grond eener aanwijzing van den gouverneur van Curaçao, de schadevergoeding hooger te stellen. Men kan zelfs niet ontveinzen, wat de Regering omtrent dit punt op bladz. 33 der Memorie van Toelichting zegt, met bevreemding te hebben gelezen. Waar het eene staatsuitgave geldt, komt het „*betrachten der meeste onbekrompenheid*” nooit te pas. Integendeel moet het streven zijn, om dergelijke uitgaven in te krimpen en daarbij nooit verder te gaan dan het algemeen belang of de eischen van regt en billijkheid vorderen.

Considerans. In verband met de voorafgaande beschouwingen wenscht men hier gelezen te hebben, dat de billijkheid tegemoetkoming vordert, niet dat zij door de noodzakelijkheid geëischt wordt.

Art. 2. Men acht het wenschelijk, dat zoo min mogelijk aan het speculeren op de tegemoetkoming van staatswege voet gegeven worde, en zag daarom het laatste lid van het artikel liever weggelaten. De koopers, waarvan de Memorie van Toelichting spreekt, hebben niets meer dan eene kans gekocht. Zij kunnen zich niet beklagen zoo die kans tegenvalt.

Art. 3. Ten gevolge van geheel het samenstel dezer wet, waarbij eene globale som ter verdeling onder de belanghebbenden wordt toegestaan, die elkander controleren, heeft de Staat bij de berekening van ieders aandeel geen regtstreeksch belang. Nogtans behoort de wetgever zooveel mogelijk te zorgen, dat bij de verdeling de beginselen van regt en billijkheid gelden. In dien geest keurt men het af, dat ook hier weder alleen de ouderdom der slaven op een bepaald tijdstip, niet hunne waarde voor den meester uit andere oogpunten, in aanmerking genomen wordt.

Art. 4. De anomalie, om ook de waarde van weggelooopen slaven in rekening te brengen, is hier nog veel grooter dan bij de twee vorige wets-ontwerpen. Er zou vergoeding verleend worden, ook voor eenen slaaf, die, toen de eigenaar in 1848 gedwongen was zijne slaven vrij te verklaren, reeds sedert twee volle jaren niet meer daartoe behoorde. Daarop zal men toch op St. Martin wel niet hebben gerekend, dat het verlies, voor twaalf jaren door het wegloopen van eenen slaaf geleden, thans nog uit de Nederlandsche staatskas zou worden vergoed!

Art. 6. Hier en in de volgende artikelen vindt men eene soort van procedure geregeld, geschikt om tot de verdeling der globale som, of liever tot het opmaken van den verdeelingsstaat van art. 13, die 's Konings goedkeuring nog behoeft, te geraken. Men geloof dat het niet gemakkelijk zal gaan zoo ver te komen, of althans dat het niet aan geschillen onder de belanghebbenden ontbreken zal. Sommige leden meenden zich echter bepaald te moeten verklaren tegen het in dit artikel voorkomend denkbeeld, om zoodra de geregtigden niet dadelijk allen te vinden zijn, een bewindvoerder voor de ontbrekende of onbekende te doen optreden, aan wien dan ongetwijfeld later ook de gelden, bestemd voor degenen die hij vertegenwoordigt, zullen worden uitbetaald. Daar het niet aan gevallen ontbreken zal waarin het twijfelachtig is wie de geregtigden zijn, vreesst men dat deze bepaling er den weg toe zal banen om het geld in handen van zaakwaarnemers te spelen, waaronder er zijn, die wel zullen zorg dragen dat hun bewind-

Maatregelen van bezuiniging met opzigt tot het Hoog Militair Gerechtshof.
(Memorie van Beantwoording van het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.)

voorderschap niet eindigt. Vroegere ondervinding hier te lande geeft regt tot dit vermoeden. De bedoelde leden wilden daarom uitdrukkelijk bepaald hebben, dat de aandeelen in de tegemoetkoming, waarvoor niet dadelijk al de geregtigden opkomen, in handen blijven van den gouverneur van Curaçao en onderhoorigheden, tot de zaak uitgemaakt is.

Aldus vastgesteld den 31sten Januarij 1858.

BOSSCHA.
WINTGENS.
BLAUPOT TEN CATE.
VAN LYNDEN.
GEVERS DELJNOOT.

[XLVI. 6.]

MEMORIE VAN BEANTWOORDING van het Voorloopig
Verslag der Commissie van Rapporteurs voor het Ontwerp
van Wet houdende eenige maatregelen van bezuiniging met
opzigt tot het Hoog Militair Gerechtshof.

De Regering heeft met belangstelling kennis genomen van het Voorloopig Verslag van 14 Januarij jl., betreffende de voorgestelde wettelijke maatregelen van bezuiniging met opzigt tot het Hoog Militair Gerechtshof.

§ 1. Aangenaam was het der Regering te vernemen, dat, hoe men overigens over inhoud en strekking des ontwerps dacht, de voordragt op zich zelve met genoegen was ontvangen. Het is, naar het inzien der Regering, alleen toe te schrijven aan den loop, dien de werkzaamheden der Kamer in het eind van 1857 min of meer onverwachts genomen hebben, dat deze voordragt niet vóór 1858 in behandeling kwam. De Regering bedoelde eene behandeling in 1857, en heeft betreurd, dat het, buiten hare schuld, niet geschied zij.

§ 2. De grenzen der voordragt zijn, de Regering erkent het, eng. Zij is eene wet van bezuiniging, geschoeid op die van 29 Mei 1849 (*Staatsblad* n°. 21), aan het voorbeeld dier wet bij uitnemendheid te toetsen en daarnaar te beoordeelen.

Dat het tegenwoordig Ministerie tegen de wet van 1849 zou te velde zijn getrokken is een beweren, dat niet gestaafd wordt door hetgeen nog onlangs door de Regering geantwoord werd op het verslag, over hoofdstuk IV der Staatsbegrooting van 1858 in de Tweede Kamer uitgebragt; een antwoord, waarin men leest:

„De wet van 26 Mei 1849 (*Staatsblad* n°. 21), die sedert hare invoering op het personeel van den Hoogen Raad, de hoven en regtbanken eene jaarlijksche besparing mogelijk maakte die f 70,000 tot ruim f 80,000 bedroeg, heeft overigens eene te nuttige strekking, dan dat de Regering niet gaarne zich verbinden zou, haar zooveel mogelijk in toepassing te brengen.”

Bevreemden kan het dus niet, dat de Regering voor het militair justitiewezen eene wet voorstelt van even nuttige strekking, als de wet van 1849 in haar oog voor het burgerlijk justitiewezen was en nog is. En evenmin als naar de overtuiging der Regering de wet van 1849 eene oorzaak van verschuiving der sedert 1848 verwachte nieuwe regterlijke inrigting geweest is, zal de nu voorgedragen wet van bezuiniging een hinderpaal zijn aan het tot stand brengen eener regterlijke inrigting voor het militair regtswezen.

Dat de regterlijke organisatie voor het burgerlijk regtswezen nog steeds tot dusverre schipbreuk leed heeft zijnen grond in vele en velerlei oorzaken; maar zeker, de wet van 1849 is daaraan onschuldig. Veeleer zou de door sommigen afgekeurde zamenstelling der provinciale gerechtshoven ter criminele terechtzitting — een gevolg der wet van 1849 — reden te meer voor velen kunnen geacht worden te zijn, om eene voorgedragen nieuwe regterlijke organisatie zooveel mogelijk te bevorderen.

De Regering geeft volkomen toe, dat eene nieuwe wet betreffende het Hoog Militair Gerechtshof een middel zou kunnen worden tot bestendiging van de gebrekkige wetgeving op het onderwerp, indien zoodanige wet iets anders ware of wierd dan eene wet van bezuiniging zonder meer.

De grootste waarborg eener toekomstige, volledige herziening van het militair justitiewezen ligt juist in de grove gebreken, welke aan die wetgeving kleven. Neemt men de grofste, de meest aanstootelijke gebreken, door eene partiele verbeteringswet weg,

naar gelijke mate wordt onwillekeurig het tijdstip verschoven eener volledige herziening van het geheel. Maar eene wet, als de voorgedragene, eene wet van bezuiniging in den strengsten zin des woords, zal niet leiden tot bestendiging van hetgeen afschaffing of verbetering vereischt. Men denke zich de wet van 29 Mei 1849 (*Staatsblad* n°. 21) eens weg. Zoude men, bij ontstentenis dier wet, nu reeds in het genot eener nieuwe regterlijke organisatie voor het burgerlijk regtswezen zijn? Er is niemand, die in goeden ernst die vraag toestemmend zal durven beantwoorden. Maar wel zal met cijfers kunnen worden aangetoond, dat, terwijl de wetgevende magt herhaaldelijk, en tot dusverre te vergeefs, eene nieuwe regterlijke inrigting trachtte daar te stellen, 's Rijks schatkist van jaar tot jaar met eene bezuiniging werd gebaat van zeventig tot tachtig duizend gulden.

Iets dergelijks, hoewel uit den aard der zaak van minderen omvang, stelt de Regering thans voor met opzigt tot het Hoog Militair Gerechtshof.

De noodzakelijke herziening der militaire regterlijke organisatie en strafwetgeving zal door de aanneming van dat voorstel niet vertraagd, door de verwerping niet vervroegd worden. Maar in afwachting dat de geheele herziening van het militair justitiewezen zal kunnen worden ter hand genomen, zal aan de gegronde klagen over de kostbaarheid van het Hoog Militair Gerechtshof intusschen te gemoet worden gekomen, en ook ten aanzien van dat collegie eene gepaste, edoch niet overdreven zuinigheid worden betracht.

In het verslag wordt gewezen op het voorbeeld van Frankrijk, en aan de mogelijkheid geloofd om, even als daár, een militair wetboek van strafregt binnen korten tijd in het leven te roepen. Aan een nieuw wetboek van burgerlijk strafregt werkten Regering en Tweede Kamer van 1840 tot 1848, en toen de gebeurtenissen van laatstgenoemd jaar opkwamen, was de zaak nog alles behalve tot een goed einde gebragt. Aan eene nieuwe regterlijke organisatie werd van 1848 tot 1858 gearbeid, en nog is het pleit niet beslecht. Is het wel met deze daadzaken voor oogen, dat men in het verslag de vraag heeft geopperd: „Waarom zou het tot stand brengen van eene dergelijke regeling hier te lande als een op zich zelf staand geheel en binnen een betrekkelijk korten tijd zoo volstrekt onmogelijk zijn?” Men lette daarbij wel, dat het hier niet alleen geldt eene regterlijke organisatie, maar tevens de proces-orde en het strafwetboek. Die drie deelen immers van de militaire regterlijke wetgeving zijn thans zoo zeer ineengeweven, dat, wanneer de hand wordt geslagen aan het ééne onderwerp, ook het overige alras zou blijken niet meer bruikbaar te zijn. Men vergeet eindelijk niet, dat in Frankrijk de vaststelling van een militair strafwetboek eenen gereeden grondslag vond in het bestaande Code Pénal en niet afhankelijk was, gelijk bij ons, van de algemeene beginselen van strafregt, die in de nieuwe burgerlijke strafwetgeving zullen worden aangenomen.

Men heeft in het verslag overdreven genoemd het betoog, in de Memorie van Toelichting voorkomende, omtrent het noodzakelijk verband tusschen de regterlijke inrigting van het burgerlijk en van het militair justitiewezen, tusschen het burgerlijk en militair wetboek van strafregt. Men achtte in het verslag eene betere inrigting van de militaire regtsmagt geheel afgescheiden van het burgerlijke regtswezen, aan welke eigenaardige moeilijkheden verknocht zijn, alleziens denkbaar.

Wat den noodzakelijken band tusschen burgerlijk en militair strafregt betreft, heeft het betoog der Memorie van Toelichting de ondervinding voor zich. Het is toch een feit, dat de commissie van redactie, welke bij Koninklijk besluit van 21 December 1848 (*Staatsblad* n°. 82) eervol werd ontbonden, hare taak daárom niet heeft kunnen voltooijen, omdat zich daartegen onoverkomelijke hinderpalen opdeden, zoodra het was gebleken, dat in de algemeene burgerlijke strafwetgeving en in die op de strafvordering gewigtige veranderingen stonden te worden aangebragt, welke natuurlijk van den grootsten invloed op de slechts exceptionele militaire strafwetgeving moesten zijn.

Wat het noodzakelijk verband betreft tusschen de burgerlijke en militaire regterlijke inrigting, levert het verslag zelf de meest sprekende bewijzen van de juistheid van het in de Memorie van Toelichting deswege vooropgezet gevoelen. Hoe toch het denkbeeld uitgevoerd, ja slechts overwogen, dat in het verslag (blz. 3) wordt aangegeven, om b. v. een der provinciale gerechtshoven in de plaats te doen optreden van het Hoog Militair Gerechtshof, op een oogenblik dat een wetsvoorstel aanhangig is, strekkende tot afschaffing van alle hoven, en zulks terwijl artikel 163 der Grondwet het bestaan der hoven voortdurend op losse schroeven stelt, zoolang niet een eindbesluit is gevallen omtrent de nieuw in te voeren burgerlijke regterlijke organisatie? Hoe den Hoogen Raad te belasten met den werkkring van het Hoog Militair Gerechtshof, zoolang men niet weet welke de attributen van den Hoogen Raad